

2005-2006 YENİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA
SOSYAL BİLGİLER DERSİ ETKİNLİKLERİNİN
UYGULANABİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Tuğba KAMBER

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd.Doç.Dr. İsmail ACUN

UŞAK

2007

2005-2006 YENİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA
SOSYAL BİLGİLER DERSİ ETKİNLİKLERİNİN
UYGULANABİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Tuğba KAMBER

YÜKSEKLİSANS TEZİ

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç.Dr. İsmail ACUN

UŞAK

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs, 2007

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

2005-2006 YENİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA SOSYAL BİLGİLER DERSİ
ETKİNLİKLERİNİN UYGULANABİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

TUĞBA KAMBER

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs, 2007

Danışman: Yrd. Doç. Dr. İsmail ACUN

Bu araştırmada Yeni Sosyal Bilgiler programı ve eğer başarıyla uygulanabiliyorsa etkinliklerin programın amaçlara ulaşmadaki başarısının öğretmen görüşleriyle değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

2004-2005 öğretim yılından itibaren geçilen yapılandırmacı uygulama Sosyal Bilgiler dersiyle, öğrencilerin yaşamış oldukları yakın çevreden hareketle fiziksel ve kültürel dünyayı daha iyi anlayıp etkin bireyler olarak topluma katılımlarında gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumları kazandırmayı amaçlamaktadır. Yeni Sosyal Bilgiler programı bu bilgi ve becerileri kazandırmanın yolu olarak “etkinlikleri” belirlemiş ve programın temeline almıştır. Dolayısıyla programın başarısı etkinliklerin başarılı bir şekilde uygulanmasıyla mümkün olacaktır. Bu araştırma öğretmen görüşlerine göre programın yapılandırmacı bir sosyal bilgiler eğitimini hayata geçirmedeki başarısını değerlendirmeye çalışmaktadır.

Bu araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak bir anket geliştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini çalışma evreninin tamamı olan Uşak ili ilköğretim okullarında 4. ve 5. sınıflara ders veren sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Toplanan veriler SPSS paket programı kullanılarak, frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, t testi ve F testi analizlerine tabii tutulmuşlardır. Öğretmenlerin yeni programın felsefesine ve uygulanabilirliğine dair görüşleri araştırılmıştır. Öğretmenler hem programın yapısı hem de uygulama konusunda olumlu görüşe sahip oldukları görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, Yapılandırmacılık, Etkinlikler

ABSTRACT

AN INVESTIGATION INTO THE APPLICABILITY OF TEACHING ACTIVITIES
OF THE NEW HUMANITIES CURRICULUM (2005-2006 ACADEMIC YEAR)

TUĞBA KAMBER

Primary Strand

Social Sciences Institute, Afyonkarahisar University

May, 2007

Supervisor: Asist.Prof. İsmail ACUN

This study aimed at investigating New Humanities Curriculum and the impact of the activities on its successes in reaching its goals providing those activities are carried out through practitioners' views.

New Social Science Curriculum based on constructivist approach has been in practice since the academic year of 2005-2006. The new curriculum aims to educate pupils through their immediate cultural and physical world. Thus, it tries to provide students with knowledge, skills, values and attitudes in order for them to be effective members of their own society.

The curriculum aims to provide those skills and knowledge through activities. Therefore the success of "constructivist social science curriculum" will depend on the effectiveness of those activities.

The survey method was used in this study. A questionnaire unique to this study was developed to collect data.

All of the primary teachers teaching to 4th and 5th graders in Uşak primary schools were included in the sample of the study.

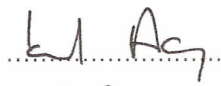
The data collected through the questionnaire was analyzed by SPSS. The following statistical analysis was done: frequency, percentage, mean, Standard deviation, t test and F test.

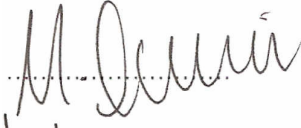
Teachers view on both the philosophy of the programme and its applicability were analyzed. Their views on both these issues seem to have a positive inclination.

Key words: Social Sciences(Humanities), Constructivism, Activities

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

İmza

Danışman Üye : Yrd. Doç Dr. İsmail ACUN

Jüri Üyeleri : Yrd. Doç Dr. M.Murat ÖNTUĞ

: Yrd. Doç Dr. M.Kemal KARAMAN

İlköğretim Anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Tuğba KAMBER'in "2005-2006 Yeni İlköğretim Programında Sosyal Bilgiler Dersi Etkinliklerinin Uygulanabilirliğinin İncelenmesi" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 16.05.2007 günü saat 10:30'da Lisans üstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

ÖZGEÇMİŞ

Tuğba KAMBER

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı

Yüksek lisans Tezi

Eğitim

Yüksek lisans : 2007 Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisans : 2004 Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Eğitim Fakültesi,
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü

Lise : 1999, Uşak Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Dış Ticaret Bölümü

İş/İstihdam

2005- Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Çamsu İlköğretim Okulu

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Uşak, 16.01.1982 Cinsiyet: Kadın

Yabancı Dil

İngilizce

ÖNSÖZ

Tezin hazırlanmasında katkılarından dolayı danışmanım Yrd. Doç.Dr. İsmail Acun'a; yöntem bölümündeki içten yardımlarından dolayı Cüneyt Akar'a; eğitimim süresince bana destek olan Deniz Doğru'ya; varlıklarını ve maneviyatlarını her zaman yanımda hissettiren aileme teşekkür ederim.

Tuğba Kamber

Uşak, 2007

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Evreni.....	37
Tablo 2. Uygulanan Anketlerin Geri Dönüşü.....	38
Tablo 3. Faktör Analizi.....	41
Tablo 4. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	45
Tablo 5. Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıf.....	45
Tablo 6. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı.....	45
Tablo 7. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Durumlarına Göre Dağılımı.....	46
Tablo 8. 2005-2006 Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Genel Öğretmen Görüşlerine İlişkin Yüzde ve Frekans Sonuçları.....	47
Tablo 9. Genel Görüşlere Ait Toplam Değerler.....	48
Tablo 10. 2005-2006 Sosyal Bilgiler Programını Kazanımları Hakkında Öğretmen Görüşlerine İlişkin Yüzde ve Frekans Sonuçları.....	49
Tablo 11. Kazanımlara Ait Toplam Değerler.....	50
Tablo 12. 2005-2006 Sosyal Bilgiler Programının Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşlerine İlişkin Yüzde ve Frekans Sonuçları.....	51
Tablo 13. Uygulamaya Ait Toplam Değerler.....	52
Tablo 14. 2005-2006 Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi Hakkında Öğretmen Görüşlerine İlişkin Yüzde ve Frekans Sonuçları.....	53
Tablo 15. Değerlendirmeye Ait Toplam Değerler.....	54

Tablo 16.	Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Değerleri.....	55
Tablo 17.	Öğretmen Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre Ortalama, Standart Sapma ve F Testi Değerleri.....	56
Tablo 18.	Öğretmen Görüşlerinin Okutulan Sınıf Değişkenine Göre Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Değerleri.....	57
Tablo 19.	Öğretmen Görüşlerinin Hizmet içi Eğitim Seminerine Katılma Değişkenine Göre Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Değerleri.....	58
Tablo 20.	Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Etkinliklere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Dair Yüzde ve Frekans Değerleri.....	59
Tablo 21.	Etkinliklerin Okutulan Sınıf Değişkenine Göre Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Değerleri.....	61
Tablo 22.	Etkinliklerin Cinsiyet Değişkenine Göre Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Değerleri.....	62
Tablo 23.	Etkinliklerin Yapılma Düzeylerinin Kıdem Değişkenine Göre F Testi İle Karşılaştırılması.....	63
Tablo 24.	Etkinliklerin Hizmet içi Eğitim Seminerine Katılma Değişkenine Göre F Testi İle Karşılaştırılması.....	64
Tablo 25.	Etkinlikler ve Öğretmen Görüşlerine Yönelik Korelasyonlar.....	65
Tablo 26.	Alt Problemlere İlişkin Bulguların Betimsel Değişkenlere Göre Toplu Sonuçları.....	69

KISALTMALAR TABLOSU

Akt	: Aktaran
ev	: Çeviren
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MLO	: Müfredat Laboratuar Okulları
OKS	: Ortaöğretim Kurumları Sınavı
ÖBBS	: Öğrenci Başarı Belirleme Sınavı
SS	: Öğrenci Seçme Sınavı
TED	: Türk Eğitim Derneği
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
TÜBA	: Türkiye Bilimler Akademisi
ty	: Tarih yok
vb	: Ve bezeri
vd	: Ve diğerleri
YK	: Yüksek ğretim Kurulu

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iv
ÖZGEÇMİŞ.....	v
ÖNSÖZ	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR TABLOSU.....	ix
GİRİŞ.....	1

I.BÖLÜM

PROBLEM DURUMU.....	3
I. EĞİTİM PROGRAMI.....	4
II. PROGRAM GELİŞTİRME.....	5
III. TÜRKİYE’DE PROGRAM GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI.....	6
A) 1926 TARİHLİ İLKOKUL PROGRAMI.....	7
B) 1936 TARİHLİ İLKOKUL PROGRAMI.....	8
C) 1948 TARİHLİ İLKOKUL PROGRAMI.....	8
D) 1962 PROGRAM TASLAĞI.....	9
E) 1968 İLKOKUL PROGRAMI.....	10

F)1968 SONRASI GELİŞMELER.....	11
IV. ÜLKEMİZDE PROGRAM GELİŞTİRME SORUNLARI.....	12
V. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI	14
A) SOSYAL BİLGİLER NEDİR?.....	14
B) SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ NEDEN GEREKLİDİR?.....	17
VI. 2005-2006 ÖĞRETİM YILI PROGRAMININ YENİLENMESİNİ ZORUNLU KILAN ETKENLER.....	18
VII. GELENEKSEL YAKLAŞIMLA YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMIN KARŞILAŞTIRILMASI.....	21
A) GELENEKSEL YAPIDAKİ ÖĞRENME-ÖĞRETME ANLAYIŞI.....	21
B) YAPILANDIRMACI KURAM VE ÖĞRENME-ÖĞRETME ANLAYIŞI.....	22
C) GELENEKSEL YAKLAŞIMLA YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMIN FARKLARI.....	25
VIII. YENİLENEN İLKÖĞRETİM PROGRAMLARININ FARKLI YÖNLERİ.....	27
IX. YENİ PROGRAMDA KARŞILAŞILABİLECEK SORUNLAR.....	28
X. YENİ PROGRAMDA SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ.....	30
XI. YENİLENEN SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ FARKLILIKLARI.....	31
XII. ARAŞTIRMA PROBLEMİ.....	32
XIII. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	33
XIV. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	34
XV. SINIRLILIKLAR.....	35

II.BÖLÜM

YÖNTEM

I. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	36
-----------------------------	----

II. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	36
III. VERİLER VE TOPLANMASI.....	39
IV. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	42

III.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

I. DENEKLERİN BETİMSEL DEĞİŞKENLERE GÖRE DAĞILIMI.....	44
II. ÖĞRETMENLERİN YENİ SOSYAL BİLGİLER PROGRAMIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİNE DAİR BULGULAR VE YORUMLAR.....	46
A) Genel Görüşlere Dair Bulgular ve Yorumlar.....	46
B) Programın Amacına Yönelik Görüşlere Dair Bulgular ve Yorumlar.....	49
C) Uygulamaya Yönelik Görüşlere Dair Bulgular ve Yorumlar.....	50
D) Değerlendirmeye Yönelik Görüşlere Dair Bulgular ve Yorumlar.....	53
III. ÖĞRETMENLERİN PROGRAMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI	54
A) Cinsiyet Değişkenine Göre Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	55
B) Kıdem Değişkenine Göre Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	56
C) Sınıf Değişkenine Göre Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	57
D) Hizmet İçi Seminere Katılma Değişkenine Göre Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	58
IV. ÖĞRETMENLERİN 4. VE 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YER ALAN ETKİNLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNE DAİR BULGULAR VE YORUMLAR.....	59
V. ÖĞRETMENLERİN ETKİNLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI.....	60

A) Okutulan Sınıf Değişkenine Göre Etkinlikle İlgili Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	60
B) Cinsiyet Değişkenine Göre Etkinlikle İlgili Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	61
C) Kıdem Değişkenine Göre Etkinlikle İlgili Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	62
D) Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Değişkenine Göre Etkinlikle İlgili Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	64
VI. KORELASYONLAR.....	65

IV.BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

I.SONUÇLAR.....	67
A) Sosyal Bilgiler Programı, Uygulanışı ve Etkinliklere İlişkin Sonuçlar.....	67
B) Alt Ölçeklerin Betimsel Değişkenlere Göre Sonuçları.....	68
II.ÖNERİLER.....	70
A) Araştırmacılar İçin Öneriler.....	70
B) Uygulamaya Yönelik Öneriler	71
C) Bilgilendirme ve Eğitime Yönelik Öneriler.....	71
EKLER LİSTESİ.....	73
KAYNAKÇA.....	78

GİRİŞ

Gelişmiş toplumların devlet politikaları incelendiğinde eğitim için ayrılmış bütçelerin milli hâsılanın büyük bir kısmını oluşturduğu görülmektedir. Bir ülkenin kısa süre içerisinde yüksek gelirler elde edebileceği yatırım sahaları olmasına rağmen daha uzun süre içinde sonuç alabileceği eğitim alanına yatırım yapması; eğitimin, gelişme açısından önemini göstermektedir. Eğitim için harcanan emeklerin ortalama otuz yıl sonra sonuç vereceği düşünülürse yüksek miktarların eğitim için harcanmasının temellerine inmek gerekmektedir.

Gelişmiş ülkelerin yöneticileri devletlerinin izleyeceği politikayı taze beyinlere işleyebilirlerse ilerleyen dönemde aynı amaç için çalışacak insan sayısını artıracaklardır, bu da uzun sürecek ama kalıcı bir çözüm yolu olan eğitimle gerçekleştirilebilmektedir. Devletin önemli mevkilerine görevlendirilecek şahısların devletin varlığı için hareket etmeleri ve konulan politikaya uygun davranabilmeleri için onlara bu bilincin kazandırılması gerekmektedir.

Devletin bireylerine kazandırmayı hedeflediği amaçlar eğitim konusunda izleyecekleri politika ile belirlenmektedir. İlköğretim, öğrencilerin hayatları boyunca alacakları eğitimin temellerini oluşturmakta ve öğrencilerin kişiliklerinin oluşması konusunda da önemli bir yere sahiptir. Bu açıdan bakıldığında eğitim içerisinde ilköğretimin daha önemli olacağı vurgulanabilir. Söz konusu durumun uygulanabilmesi; bireylerin toplumun bir vatandaşı olduklarını öğretmek ve onlara toplumsal yaşamla ilgili becerileri kazandırmaya yarayan Sosyal Bilgiler dersi ile mümkün olmaktadır.

Sosyal Bilgileri yalnızca tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisinin birleştirilmesi olarak düşünmek yanlıştır. Çünkü Sosyal Bilgiler dersinde çocuklar çevrelerini, insanları, insanların birbirleriyle ilişkilerini, bu ilişkilerin dün ve bugünü görerek normal gelişim içinde yaşamasını öğrenirler(Akar,2001).

Sosyal Bilgiler dersi de dâhil olmak üzere tüm dersler eğitim politikalarının hayata geçirilebilmesi için belli bir program dâhilinde gerçekleştirilir. Bu program, bir eğitim kurumunun amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik faaliyetleri kapsar. Türkiye’de eğitim programı hazırlama işi Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yürütülmektedir. Kurul içerisinde çalışan uzmanlar programı, her şeyin kendisini yenilediği gelişen dünyaya uyarlamak için sürekli çalışmaktadırlar. Eğitim programının, devletlerin temel direklerinden biri olduğu düşünülürse çağa ayak uydurma konusunda durağan olması beklenemez. Ülkemizde de farklı yıllarda bu değişim sebebiyle farklı program uygulamalarına gidilmiştir.

Programın yenilenmesiyle eksik kalan yanların ya da oturmamış kısımların olması çok normaldir. Daha iyinin elde edilebilmesi ve eksiklerin giderilebilmesi için programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşlerine ihtiyaç vardır. Bu konuda öğretmenlerin görüşlerinin alınması ve bu doğrultuda program üzerinde gerekli düzeltmelerin yapılması eğitimin kalitesinin artırılması bakımından gereklidir.

Eğitim programının devletlerin temel direklerinden biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda programın geliştirilmesi ve değerlendirilmesi hakkında araştırma yapmanın ne kadar gerekli olduğu anlaşılacaktır. Programın kendini yenileme çalışmaları içerisinde programcıların daha iyiyi sunabilmeleri için değerlendirme çalışmalarına devam edilmelidir. Çünkü azami başarıyı sağlayacak en iyi ve en son program yoktur(Öztürk, 2006).

I.BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

Program, her kurum için gerekli ve vazgeçilmez bir sistemdir. Program, kurumun amacını belirlemesini ve belirlenen amaçlara ulaşmasını sağlar.

Eğitimde de programın önemli bir yeri vardır. Eğitim sistemi içindeki amaçların gerçekleştirilmesi konusunda bir pusulaya ihtiyaç vardır. Bu pusula mevcut olmadığı takdirde sistem içindeki işler karmaşaya dönüşür. Amaca ne kadar yaklaşıldığının, amacın ne kadarının gerçekleştirildiğinin tespit edilmesi güçleşir.

Program bu kadar önemli olmasına rağmen günümüzde programla ilgili bazı problemler vardır. Her geçen gün eğitim alanında yeni uygulamalar ortaya çıkmakta, eğitim-öğretim yaklaşımlarında değişiklikler olmaktadır. Bu gelişmeler ülkemizdeki eğitimi de önemli ölçüde etkilemektedir. Bu değişimden 2005–2006 döneminde ilköğretim okullarında uygulanacak eğitim programı da nasibini almış ve yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda yenilenmiştir.

Sosyal Bilgiler Programı da sistem içersinde ilköğretim okullarındaki programlardan birisidir. Sosyal Bilgiler Programının uygulanan diğer eğitim programlarıyla benzer özellikleri olabileceği gibi branştan kaynaklanan farklı sıkıntıları da bulunabilir. Ancak ülkemizde bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar sınırlıdır.

Bu araştırma bu alandaki boşluğu doldurmaya katkıda bulunmak için yapılmıştır. Araştırmada 2005–2006 Sosyal Bilgiler Programındaki etkinliklerin yeni anlayışı ne kadar yansıttığı ve bu etkinliklerin ne kadarının uygulanabildiği öğrenilmeye çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler öğretmenlerin yeni program hakkındaki düşünceleri, yeni programın uygulanabilirliği ve yapılandırmacı Sosyal Bilgiler etkinliklerinin gerçekleşip gerçekleşmediği şeklinde sınıflandırılmıştır.

Ayrıca Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değerlendirmelerinin cinsiyet, kıdem, hizmet içi eğitimlere katılım ve okutulan sınıf faktörlerine göre anlamlı bir farklılığa neden olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmada örneklem olarak Uşak ili Merkez ilçede sınıf öğretmeni olarak görev yapmakta olan 4. ve 5. sınıfları okutan 152 öğretmen alınmıştır. Örneklem olarak alınan öğretmenlere Sosyal Bilgiler dersi etkinlikleri ve yapılandırmacı yaklaşıma ilişkin soruları içeren anketler sunulmuştur. Anket sonuçları değerlendirilmiş ve problem cümleleri ile karşılaştırılmıştır.

I. EĞİTİM PROGRAMI

Toplumların ideal olarak benimsedikleri eğitim hedeflerine ulaşabilmeleri, bu alandaki çalışmalarını belli programlara uygun olarak sürdürmelerine bağlıdır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997). Bu açıdan eğitim programları, eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği tüm kurumlar için büyük önem taşımaktadır. Eğitim sistemimizde uzun süre dersler ve konular listesi anlamında kullanılan “müfredat programı” anlayışı 1950’li yıllardan sonra yerini “eğitim programı” anlayışına bırakmıştır.

Varış (1994) eğitim programını bir eğitim kurumunun ülke vatandaşları için sağladığı genel ve özel amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetleri kapsadığı şeklinde tanımlamaktadır. Doğan (1975) eğitim programını “öğrencilerde beklenen öğrenmeyi gerçekleştirebilmek için planlanmış faaliyetlerin tamamı” olarak tanımlamaktadır. Tan (2005)’a göre program kavramıyla belirlenmiş amaç doğrultusunda yapılması gereken etkinliklerin neler olduğunun tespit edilmesi, hiyerarşik olarak sıralanması; etkinliklerin süresi, nasıl yapılacağı ve nasıl değerlendirileceğinin bir taslağı kast edilmektedir.

Eğitim programını genel bir küme olarak düşünürsek içindeki en kapsamlı eleman öğretim programıdır. Çünkü öğretim, öğrenme süreçlerinin tamamını kapsar. Öğretim programı, genellikle belirli bilgi gruplarından oluşan ve bir takım okullarda

beceriyle uygulamaya ağırlık veren, eğitim programının hedefleri doğrultusunda bilgi ve becerinin kazandırılmasına yönelik programdır (Küçükahmet, 1999).

Demirel (2004) de bu görüşe katılmakta ve öğretim programını yaşamı içerisinde, bireye kazandırılması planlanan davranışın öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantı düzeneği olarak tanımlamaktadır.

II. PROGRAM GELİŞTİRME

Eğitim sisteminin üç temel ögesi vardır: öğrenci-öğretmen-program (Gözütok, 2003). Nasıl ki öğrencinin tek başına varlığı eğitim için yeterli değilse öğretmen ve program öğeleri için de aynı durum söz konusudur. Öğrenci ve öğretmenin çalışmalarını sistemli bir şekilde yürütebilmeleri için programa ihtiyaçları vardır.

Her disiplinle ilgili bilgiler sürekli artmaktadır. Hem disiplinlerle ilgili hem de öğrenme psikolojisi ile ilgili bilimsel gelişmeler süreklilik göstermektedir. Bu gelişmelere ek olarak, öğrenciler ve öğrencilerin hazır bulunuşluklarını etkileyecek yapının da yıldan yıla değişimi söz konusudur. Tüm bunları göz önünde bulundurduğumuzda hazırlanan programın hiç değiştirilmeden uzun süre uygulanması mantığa aykırı olur.

Bir öğretim programında başarı, tüm öğrencilerin amaçlanan hedeflere ulaşmış olmasıyla ölçülür, ancak bu her zaman mümkün olmayabilir. Mümkün olmadığı durumlarda yetersizliklerin ya da aksaklıkların olup olmadığı; varsa programın hangi öğelerinden kaynaklandığını tespit etmek ve gerekli düzenlemeleri yapmak amacıyla programın değerlendirilmesi gerekmektedir (Demirel, 2004).

Eğitimin bireylere istenilen davranışları kazandırmak üzere planlanması, bu planın uygulanması ve uygulamaların değerlendirilmesi işlemlerine program geliştirme denilmektedir (Çilenti, 1991). Yapılan bu tanıma göre program geliştirme süreci üç aşamada gerçekleşir:

— eğitimin planlanması aşaması

— eğitimin yürütülmesi aşaması

— değerlendirme aşaması

Planlama, yürütme ve değerlendirme aşamalarından oluşan program geliştirme için ürün modeli, süreç modeli ve sistem yaklaşımı gibi farklı yaklaşımlar söz konusudur (Denizli Milli Eğitim Web Sitesi). Bu yaklaşımlar genel olarak yukarıda verilen program geliştirme süreçlerinin ağırlıklarına göre biçimlenmiştir.

Bir ders programının etkili ve verimli olabilmesi, o programın iyi hazırlanması ve sürekli olarak değerlendirilmesi, dolayısıyla geliştirilmesi ile sağlanabilir. Değerlendirme işleminin yapılmasına ise program uygulayıcılarının aktif bir biçimde katılımının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Çünkü çağdaş program geliştirme anlayışı, hazırlanan bir programın masa başında değiştirilmesini değil, eğitim sürecine etkide bulunan tüm koşulların sürekli bir biçimde geliştirilmesini esas alır (Varış, 1996).

Uygulanan programdan farklı bir program hazırlandığında eğer araç-gereç, yöntem ve uygulama yönünden yenilikler getiriyorsa öğretmenlerin de bu yeni programın felsefesini anlayabilecek ve anladıktan sonra uygulayabilecek hale getirilmesi gerekmektedir (Çilenti, 1999).

III. TÜRKİYE'DE PROGRAM GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI

Eğitim sistemimizin özellikle ilk ve orta öğretim programlarını geliştirme görevi Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yerine getirilmektedir (Arslan, 1999). Ülkemizde 1960'lardan itibaren üniversitelerde okutulmaya başlanan program geliştirme yöntemleri batı ülkelerinde 1950'lerin sonlarında ortaya çıkmıştır (Çilenti, 1991). Daha üniversitelerde okutulmaya başlanmadan 1953-1954 öğretim yılında yapılan, Bolu ve İstanbul'da pilot uygulaması gerçekleştirilen "Köy Deneme Okulları Taslağı" Demirel (2004) ve Varış (1996)'a göre Türkiye'de program geliştirme çalışmalarının öncüsü sayılmaktadır. Aynı öğretim yılında hazırlanan taslağın deneme okullarında uygulanması sağlanmış ve bu tarihten itibaren program geliştirme çalışmaları hız kazanmıştır (Yüksel, 2003).

Cumhuriyetin ilanından sonra eğitim öğretimin birleştirilmesi yasası (Tevhid-i Tedrisat) yürürlüğe girmiş ve bu tarihten günümüze kadar ilköğretimde eğitimi iyileştirmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Cumhuriyet dönemi içinde değişik yıllarda (1926, 1930, 1932, 1936, 1948, 1962, 1968, 1989, 1993) programlarda bir takım düzenlemelere gidilmiştir (Anıl, 1999). Aralarda taslak niteliğinde olanların dışında 1926, 1936, 1948 ve 1968 olmak üzere başlıca dört program uygulamaya konmuştur. 70'li yıllardan itibaren 8 yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasının gündeme gelmesiyle birlikte ilköğretimde uygulanan programlar sürekli geliştirilerek değiştirilmiş ve günümüzde de geliştirme çalışmaları devam etmektedir (Arslan, 1999). Bu çalışmalar yapılırken belli eğitim basamaklarında öğrenilmesi istenen ders konuları zaman ve süre öğeleri dikkate alınarak, o eğitim basamağının ve okul tipinin amaç ve ilkeleri dikkate alınmaktadır (Varış, 1996).

A) 1926 TARİHLİ İLKOKUL PROGRAMI

1926 tarihli ilkokul programında öğrencinin ulaşması amaçlanan hedeflerin son derece kapalı, yetersiz, örtüşmüş bir biçimde ve düzenden yoksun bir halde olduğu ifade edilmektedir (Yeni İlkokul Müfredat Programı, 1937). Bu programın en önemli özelliği ve yeniliği toplu öğretim uygulamasını getirmesidir. Bu uygulamayla 1., 2., 3. sınıflardaki dersler Hayat Bilgisi dersinin içeriğiyle bağlanmış, bununla her dersi yeni ve canlı esaslara dayandırma sağlanmıştır (Arslan, 1999). Programın getirdiği diğer yenilikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Bu programla öğrencinin kişisel ilgi ve tutumları dikkate alınmış; iş eğitimine önem verilmesi kabul edilmiştir.
2. Derslerde işlenecek müfredatın yanında bu müfredatın neden öğretileceği ve öğretilirken nasıl bir yol izleneceğine dair ana hatlar da belirtilmiştir.
3. Standart bir program uygulanması yerine derslerin çevre şartlarına uygun olarak öğretimi ve geniş imkân yaratılması görüşüne de yer verilmiştir (Özalp, 1977).

Yapılan bu yeniliklerle 1926 programı, 2005-2006 öğretim programıyla benzerlik göstermektedir. Ancak bu program 10 yıl uygulamada kaldıktan sonra köy

çocuklarını köy şartlarına ve köyün ihtiyaçlarına göre yetiştirmek için “Köy Mektepleri Müfredat Programı” hazırlanmıştır. Temelde bu değişiklik laiklik, batılılaşma ve pozitif bilim özlerine dayanmaktadır(Gözütok, 2003).

B) 1936 TARİHLİ İLKOKUL PROGRAMI

Türkiye’de yenileşme yolunda adımların atılması, 1926 İlkokul Programı’nda değişikliği de kaçınılmaz kıldı. Yapılan değişiklikleri şu şekilde özetlemek mümkündür: Yerlerine gündelik hayatta daha lüzumlu olacağına inanılan dersler getirilmek üzere, ders gruplarından bazı ders maddeleri çıkarılmıştır. Bazı dersler de ortak adlar altında birleştirilmiştir. Sınıflar arasındaki kopukluğun giderilmesi amacıyla 3. sınıfın Hayat Bilgisi dersine 4.sınıfa hazırlık teşkil edecek bir şekil verilmiştir(Yeni İlkokul Müfredat Programı, 1937). Bu yönüyle, bir önceki sınıfın kendisinden sonraki sınıfa temel oluşturarak, bilgilerin katlamalı olarak öğrenilmesi bakımından 2005 öğretim programıyla benzerlik gösterir.

C) 1948 TARİHLİ İLKOKUL PROGRAMI

1948 programı öncesinde Türkiye’de ilkokullarda iki tip program uygulanmaktaydı. 1936 programı şehir ilkokullarında, 1930 yılında çıkarılan “Köy Mektepleri Müfredat Programı ise köylerde uygulanıyordu. Aynı anda aynı yaş grubuna iki farklı program uygulamasının eğitim öğretim standartları bakımından eğitimde fırsat eşitliğine aykırı olması gerekçesiyle Talim ve Terbiye Dairesi tarafından öğretmenlere bir anket uygulanmış, uygulanan bu anket sonucunda köy ve şehir okullarında aynı programın okutulması kabul edilerek “1948 Tarihli İlkokul Programı” çıkarılmıştır (Arslan, 1999).

1948 ilkokul programında ulaşılmak istenen amaçlar daha detaylı ve sınıflandırılmış haldedir. Bu olumlu yönünün yanı sıra programın eleştirilebilecek bazı yönleri de bulunmaktadır:

1. Öğrenmenin duyuşsal ve psikomotor boyutları göz ardı edilerek bilişsel boyuta ağırlık verilmiştir.
2. Öğrenmenin bilişsel boyutuna ağırlık verdiği için ders konuları zihin eğitime önem verecek şekilde yüklüdür.
3. Her ne kadar haftalık ders cetveline körü körüne bağlılık olmamış ve çıkan fırsatların değerlendirileceği bir “fırsat öğretimi”ne yer verilmek istenmişse de programda esnekliğin bulunmaması yıllık planın yüklülüğünü gidermeye yarayacak bir durumun yaratılmasını engellemiştir
4. Dersler arasında birbirini bütünleme, birinden diğerine geçişi sağlama söz konusu değildir ve bu sebeple çocuğun yaş itibarıyla içinde bulunduğu öğrenme psikolojisine aykırı davranılmıştır. Bu pedagojik probleme rağmen 1948 programı kendisinden önceki programlardan daha verimli uygulanmıştır (Arslan,1999).

D) 1962 PROGRAM TASLAĞI

1962 program taslağı 1968 ilkokul programı için hazırlanmış bir taslaktır. Yaklaşık 6-7 yıllık bir hazırlık ve uygulama dönemi geçirdikten sonra 1968 programı çıkmıştır (Arslan, 1999). 1962 program taslağı, Talim ve Terbiye Kurulu'nca incelenmiş ve 12 Eylül 1962 tarih ve 215 sayılı kararla 5 yıl süreyle bir kısım okullarda denenmesi ve geliştirilmesi şartıyla uygulamaya konulmuştur (MEB, 1997). 1962 program taslağının özellikleri 2005–2006 müfredat programıyla şu yönlerden benzerlik göstermektedir: öğrenciyi aktif duruma getirerek, öğretmenin aktif bir ders anlatıcı rolünden rehber ve kaynak rolüne geçmesi; öğrenci ve öğretmeni tek ders kitabına bağlılıktan kurtararak öğrenciyi araştırma yapmaya teşvik etmesi; değerlendirme işini sürekliliği olan bir iş olarak alıp öğrencileri sadece dönem sonlarında değerlendirmek yerine “süreç değerlendirme” mantığıyla günlük, haftalık, aylık, ünite ve yıllık çalışmaların değerlendirilmesi; tüm bu çalışmaların ilk önce pilot okullarda denenmesi, vb (Karagöz, 1965). 1962'de toplanan 7. Milli Eğitim Şurası sonrasında bir program taslağı hazırlanmış, hazırlanan program taslağı önce 14 ilde, daha sonra bütün illerdeki deneme okullarında uygulanmıştır. İllerde kurulan program geliştirme komiteleri

tarafından yürütülen çalışmaların sonuçları Milli Eğitim Bakanlığı'nda kurulan Merkez Değerlendirme Komitesi'ne aktarılmıştır (Demirel, 1992).

1962 program taslağı beş öğretim yılı uygulandıktan sonra değerlendirilmiş ve bir komisyon oluşturulmuştur. Oluşturulan bu komisyon pilot okullardan gelen değerlendirme sonuçlarına göre “geliştirilmiş ilkökul program taslağı”nı hazırlamıştır (Gözütok, 1994). Geliştirilmiş taslağın 1967’de pilot okulların dışındaki diğer okullarda da uygulanmaya başlayacağı göz önünde bulundurularak eğitimi tamamlayıcı diğer işlerin (ilgili personelin yetiştirilmesi, gerekli araç-gerecin hazırlanması, vb.) planlanmasına gidilmiş ve gerekli çalışmalara girişilmiştir (Arslan, 1999).

E) 1968 İLKOKUL PROGRAMI

Uzun bir deneme süreci ve bu sürecin sonunda yapılan değerlendirmelerle yeni program 1968-1969 öğretim yılında uygulamaya konulmuştur (Arslan, 1999). ABD’de başlatılan Sosyal Bilgiler alanındaki gelişmeler Türkiye’yi de etkilemiş ve hazırlanan yeni programda ilk üç sınıf için sağlanmış olan toplulaştırma anlayışı 4. ve 5. sınıflar için de uygulanmış; bu amaçla Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgileri dersleri “Sosyal Bilgiler” başlığı altında toplanmıştır (Bilen, 1993).

1968 programı derse geçiş için yapılan hazırlık, planlama; öğrenmenin gerçekleşmesi için yapılan ünite ve küme çalışmaları; öğrenciyi aktif hale getirecek araştırma, inceleme, tartışma yöntemlerinin uygulanması ve değerlendirme sürecindeki yenilikleriyle eğitim sistemimiz açısından atılan önemli bir adımdır. Günümüzde de uygulanmaya çalışılan sistemle benzerlikler gösteren bu program ne yazık ki uygulama sonuçlarının yeterince değerlendirilip eksiklerinin tamamlanmaması ve modernize edilmemesi ile yaratıcılarının kendisinden beklediği başarıyı gösterememiştir (MEB, 1997). Aynı hatanın günümüzde de tekrarlanmaması için bu konuda çalışmalara ağırlık verilmeli ve programın denetlemesi konusunda öğretmenlerle ve öğrencilerle işbirliği içinde olunmalıdır.

F) 1968 SONRASI GELİŞMELER

1970'li yıllarda 8 yıllık ilköğretimin gündeme gelmesiyle bu amaca yönelik program çalışmaları yapılmış (Arslan, 1999), ancak program geliştirme süreklilik gerektirmesine rağmen 80'li yıllara kadar süreklilik sağlanamamış ve 8 yıllık kesintisiz ilköğretim programı çalışmaları da deneme aşamasında kalmıştır (Yüksel, 2003).

Program geliştirmenin süreklilik arz etmesi gerektiği gerçeği karşısında MEB, 1982 yılında program geliştirme konusunda bir model oluşturmak ve bundan sonra hazırlanacak programların buna göre hazırlanmasını sağlamak üzere üniversitelerle ortak çalışma yapmış ve amaç-davranış-işleyiş-değerlendirme boyutlarını içeren bir modeli esas almıştır. Bu model, 26.06.1983 gün ve 86 sayılı kurul kararı ile kabul edilmiş, 2142 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu modelde programların hazırlanması ve geliştirilmesi konusunda görev alacak kişiler ile program geliştirme grubunun çalışma esasları belirlenmiş ve her programda genel, ünite ve konu amaçlarının belirlenmesinin, her ünitenin ayrı ayrı davranışlarının tespit edilmesinin gerekli olduğunun altı çizilmiş, programların 1 eğitim öğretim yılı uygulanmasından sonra değerlendirmesinin yapılarak değerlendirme sonuçlarına göre programların geliştirilmesi karara bağlanmıştır. Böylelikle ders programlarının geliştirilmesinde bir standartlaşma yerine çeşitliliğe doğru gidilmiştir (Yüksel, 2003).

1968'den sonraki Sosyal Bilgiler öğretim programlarında sarmal program anlayışı uygulanarak ilköğretimin ilkököl ve ortaokullardan meydana geldiği yıllarda, 4-5.sınıf Sosyal Bilgiler dersi konuları, 6-8.sınıflarda genişletilerek tekrar edilmiştir. Bu tekrar, zaman kaybına ve buna bağlı olarak konuların yüzeysel biçimde işlenmesine yol açtığı gerekçeleriyle eleştiriliyordu (Öztürk, 2006). 1990 yılına gelindiğinde programların hazırlanmasında bütünlüğe dikkat edilmiş ve hazırlanan Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi ve Yabancı Dil programları hep 8 yıllık kesintisiz eğitime yönelik yapılmıştır (Arslan, 1999). 1990 yılında toplanan Ölçme Değerlendirme ve Program Geliştirme İhtisas Komisyonu program geliştirme çalışmalarının sadece Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği modelle yapılmasını önermiş, ancak program geliştirme komisyonları bu öneriye uymayarak farklı modellerle program geliştirme çalışmaları yapmışlardır (MEB, 1997). Bu dönemde program geliştirme konusunda bir tutarlılığın

ve standartlaşmanın sağlanmasına çalışılmış ise de bu çalışmalar başarısızlıkla sonuçlanmıştır. MEB’de program geliştirme çalışmaları 1990’da başlatılan Dünya Bankası desteğindeki Milli Eğitimi Geliştirme Projesi ile önemli gelişmeler göstermiştir. Bu projenin amaçları arasında programları iyileştirmek ve geliştirmek ile ders kitapları ve öğretim materyallerinin kalitesini yükseltmek ve bunları verimli kullanmak da yer almaktadır. Milli Eğitimi Geliştirme Projesinin bu amaçlarına ulaşmak için Müfredat Laboratuvar Okulları (MLO) oluşturulmuştur. MLO’lar öğretim ve öğrenmeyi destekleyen materyaller ile birlikte öğretim programlarının alanda denendiği pilot okullardır (MEB, 1998). 2005-2006 öğretim programının denenmesinde de MLO’lardan yararlanılmıştır.

Cumhuriyet döneminde işe koşulan eğitim sisteminde, genelde ilerlemecilik akımı kuramsal olarak savunulurken, uygulamalar bu doğrultuda olmamıştır. Başka bir deyişle, Türk Milli Eğitim sisteminde öğrenci değil öğretmen ve konular merkeze alınmış, bilimsel yöntemi kullanan, özgür ve esnek düşünen, demokratik, laik, sosyal, sevgi ve saygı dolu, vb. özelliklere sahip insan yerine; öğretmenin söylediklerini, kitapların yazdıklarını ezberleyen, bildiklerinin %100 doğru olduğunu savunan, çekingen, taklitçi, kuralcı davranışa sahip, gündelik yaşamla bağ kuramayan kişiler yetiştirilmiştir. Ayrıca sistem kuramsal olarak her kişinin ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda eğitilmesini savunurken uygulamada bu özellikler genelde dikkate alınmamış; tersine eleyici bir yaklaşım işe koşulmuştur. Kısaca cumhuriyet döneminde Türk Eğitim Sistemi, kâğıt üzerinde pragmatizme göre düzenlenmiş fakat uygulamada esasici ve daimici eğitim akımlarını kullanmıştır (Sönmez, 1991).

IV. ÜLKEMİZDE PROGRAM GELİŞTİRME SORUNLARI

Program geliştirme çalışmaları son 20 yılda şüphesiz belirli bir mesafe kat etmiş, MEB bünyesinde yürütülen bu tür çalışmalarda bir standartlaşmaya doğru gidilmiştir. Ancak bu, yapılması gerekenlerin yeterli olduğu ya da sorun yaşanmadığı anlamına da gelmemektedir. Yüksel(2003)’e göre program geliştirmede şu sorunlar yaşanmaktadır:

- MEB’in program geliştirme çalışmalarını yürüten birimlerin faaliyetleri arasında bir bütünlük bulunmamakta, her birim program geliştirme çalışmalarını kendi

metotlarıyla yürütmektedir. Birimlerin çalışmaları arasında bağlantı kurmaya yarayacak bir iletişim de söz konusu değildir.

- Program geliştirmeden önce nelere ihtiyaç duyulabileceğinin araştırılması ve geliştirilen programların pilot uygulama çalışmalarının ve değerlendirmelerin yeterince yapılamadığı gözlenmektedir.
- Program geliştirme komisyonlarında yapılan çalışmalar her üyenin görev ve sorumluluklarının belirlendiği planlı bir şekilde gerçekleştirilmemektedir. Ayrıca komisyonda görev dağılımı ve söz hakkının da eşit paylaşıldığı bir çalışma ortamı da bulunmamaktadır.
- Talim Terbiye Kurulu'nun program geliştirme çalışmalarını onaylaması aşamasında sorunlar görülmektedir.
- Geliştirilen programlarda hangi hedefe ulaşmanın amaçlandığı, bu hedeflere ulaşırken hangi etkinliklerin gerçekleştirileceğine dair özellikler, yerine getirilirken yapılanları değerlendirme boyutuna ait özellikler tam olarak yerine getirilememektedir.

Bir eğitim programının sorunsuz bir şekilde çağdaş yöntemlerle hazırlanmış olması uygulamada da aynı mükemmelliğe sahip olacağı anlamına gelmemektedir. Hazırlanmış olan bu programın başarısı tam anlamıyla kaynakları ve çevreyi kullanacak öğretmene bağlıdır. Öğretmen kılavuz kitap ve programı inceledikten sonra kendine ve öğrencilerinin özelliklerine göre gerekli uyarlamaları yapmalı ve uygulamaya koymalıdır (Çilenti, 1991). Hâlbuki çoğu zaman programlar tüm öğrenciler için standartmış gibi algılanıp hiçbir düzenleme yapılmaksızın uygulanmaktadır. Bu da programın iyi sonuç vermesini olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle öğrencilerin gözünde genel olarak sevimsiz, sıkıcı ve anlamlandırılmamış, gündelik hayatta işlerine yaramayacaklarını düşündükleri bilgilerin ezberlendiği bir ders görüntüsünde olan Sosyal Bilgiler programı bu konuda güzel bir örnektir. Bu dersi sevimli, anlaşılır ve yaratıcılığın gösterilebildiği bir ders haline getirmek programla mümkün olabilecektir(Ata, 2006). Ayrıca uygulanan programın öğrenciye ve çevreye uyarlanmasına en fazla ihtiyaç duyulan derslerden birisi de yine Sosyal Bilgiler'dir.

V. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI

A) SOSYAL BİLGİLER NEDİR?

Yaşantı, bireyin algılayarak ya da doğrudan etkinlik göstererek edinmiş olduğu bilgi, tutum ve becerilerdir. Bireyin edindiği yaşantılar bireyde kalıcı izler taşıyan davranış değişikliğine neden oluyorsa o zaman buna “öğrenme yaşantısı” denir. Sosyal Bilgiler dersi de bireye toplumsal yaşamla ilgili öğrenme yaşantıları sağlar ve yaşamsal değeri çok yüksek olarak işlevini gerçekleştirir (Rumevleklioğlu, 2003). Erden (1998), Sosyal Bilgileri, ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak tanımlamıştır. Sönmez (1998) ise “toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler” olarak tanımlamıştır. Toplumsal hayatı düzenleyen her türlü etkinlik, insanları daha mutlu, rahat, kolay yaşamasını ve kendini gerçekleştirmesini sağlayan her türlü toplumsal olgu olarak açıklamıştır. Öztürk(2006:24) de bu konuda şöyle bir tanımda bulunmuştur: “Hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır.”

Sosyal Bilgiler ismi ilk kez resmen 1916’da ABD’de orta dereceli okulların programlarını yeniden düzenlemekle görevli komite tarafından kullanılmıştır (Günden, 1995). Buradaki kullanım ise şöyledir: Konusu doğrudan doğruya insan toplumunun örgütüne ve bu örgütün gelişmesine, ayrıca toplumsal birliklerin bir organı olması dolayısıyla da insana ait olan bilgiler, Sosyal Bilgilerdir(Moffat, 1957;çev.N.Oran).

Sosyal Bilgiler öğretimi, insanların birbirleriyle ve çevresiyle etkileşimini incelerken yurttaşlık özelliklerini, çok yönlü düşünmeyi ve karar vermeyi, insan ilişkilerini, kendini gerçekleştirmeyi ve ekonomik verimliliği geliştirmeyi amaçlar (Rumevleklioğlu, 2003).

Sosyal Bilgiler dersini de kapsayan Türk Milli Eğitiminin genel amaçları şu şekildedir:

“Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

- Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
- İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.”(TTKB, 2004:5)

2005 Sosyal Bilgiler öğretim programı, Türk milli eğitiminin yukarıda belirtilen genel amaçlarına paralel olarak, Sosyal Bilgiler dersine özgü şu amaçları belirlemiştir:

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.

3. Atatürk ilke ve inkılâplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde(harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslar arası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetir.
13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri ileri sürer.

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak, yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.

16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.

17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.(TTKB, 2004: 9)

Kimi zaman Sosyal Bilimler ile Sosyal Bilgilerin eş anlamlı olarak kullanıldığı görülmekle birlikte, bunların iki ayrı kavram olduğunu kabul etmek gerekir. Aralarındaki en önemli fark, Sosyal Bilimlerin bilimsel anlamda insanın insanla ve çevresiyle etkileşimini incelemesine karşılık, Sosyal Bilgilerin insanın toplum olarak yaşayışını, davranışını, temel gereksinimlerini, bunların karşılama biçimlerini, giderilmesi için yapılan çalışmaları ve ilgili kurumları ele almasıdır(Kısakürek, 1989). Genel olarak Sosyal Bilgilere; Sosyal Bilimlerin öğretim için seçilmiş bölümleri olarak bakılmakta ve 11-15 yaşları arasındaki öğrencilerin programlarında yer verilmektedir.

B) SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ NEDEN GEREKLİDİR?

Ülkeler vatandaşlarını sorumlu, bilinçli, topluma kurallara ve kanunlara saygılı etkin ve sorumluluk sahibi insanlar olarak yetiştirmek için büyük çabalar harcamaktadırlar. Her ülkede olduğu gibi ülkemizde de bunları gerçekleştirme işinin en önemli bölümünü ilköğretim okulları üstlenmektedir. Ders açısından ele alındığında ise bireylere bu özellikleri kazandırma işinin büyük bir kısmı ilköğretim I.kademede 4 ve 5, II. kademede de 6 ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler dersleri tarafından gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır (Akar, 2001).

Sosyal Bilgiler, amaçları ve konuları itibariyle bireylere iyi birer vatandaş olmaları, değişik kültürleri tanımaları, onlara karşı anlayış göstermeleri, düşünme ve bağımsız öğrenme yeteneğini geliştirmeleri, bundan sonuçlar çıkarmaları, kendilerince

önemli olan değerleri, gün ve haftaları tanınmaları ve önemlerini anlamaları gibi çok önemli hususları kavramalarını sağlar.

Genellikle, toplumdaki etkili kurum ve kişiler, liderler ve eğitim sorumluları, toplumun karşılaştığı çatışmalar, savaş-barış, bireysel ve toplumsal refah ile mutluluk özelemleri, toplumsal kalkınma ve işsizlik gibi konu ve durumlarda Sosyal Bilimlerin rolünü ve ilişkisini görmezlikten gelmişlerdir (TED, 1987). Ancak gerek dünyanın çeşitli ülkelerinde, gerekse Türkiye’de Sosyal Bilimlerin giderek büyük gelişme göstermesi, bu bilimlerin kapsadığı alanların insan yaşamındaki değerinin ne denli önem kazandığı konusunda bir gösterge olmuştur (Rumevlekiioğlu, 2003).

Sosyal Bilgiler öğretimi; çağdaş bilime ve insan haklarına dayalı, özgürlükçü, demokrat, laik ve ulusal eğitim ve öğretim uygulamalarında önemli ve belirleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle öğrencilere asgari genel kültür vererek onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama, yurdun ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma gücü kazandırmayı amaçlayan Sosyal Bilgiler dersinin işlevleri yaşamsal önem taşımaktadır (TED, 1987).

VI. 2005–2006 ÖĞRETİM YILI PROGRAMININ YENİLENMESİNİ ZORUNLU KILAN NEDENLER

İlköğretimde program değişikliğine şu sebeplerle ihtiyaç duyulmuştur (MEB, 2005):

- Gerek eğitim bilimlerinde olsun gerek çocuk psikolojisinde olsun öğrenme öğretme anlayışını etkileyecek gelişmelerin yaşanması, bu gelişmelerin yöntem ve içeriklerle öğretim programına yansıtılması
- Eğitimde kaliteyi artırmak ve eşitlik sağlamak istenmesi
- Eğitimde demokrasi ve ekonomiye duyarlılığın artırılmak istenmesi
- Gelişen dünyanın evrensel özelliklerini dikkate alarak kişisel ve ulusal değerleri geliştirme ihtiyacı

- Mevcut öğretim programlarının ezbere yönelik uygulamaları sebebiyle öğrencilerde meydana gelen isteksizliğin ortadan kaldırılmak istenmesi
- Bilgi ağırlıklı mevcut öğretim programının zamanında bitirme kaygısıyla öğrenmeyi ikinci plana iterek sıkıştırılmış halde öğrenciye sunulmasının engellenmeye çalışılması
- Çocukların hazır bulunuşluk düzeylerine, ilgi ve meraklarına uygun olmayan konuların programda yer alması
- Okulda kazandırılan yaşantıların öğrencilerin günlük yaşamlarıyla bağdaşmaması
- İlkokul ve ortaokul programlarının 8 yıllık kesintisiz eğitim uygulamasıyla birleştirilmesinin program bütünlüğünü bozması
- Bir dersin 1.sınıftan 8.sınıfa doğru gidildikçe kendi içinde kavram bütünlüğünün olmaması. Aynı doğrultuda bir dersin diğer derslerle bağlantılarının çok sağlıklı belirlenememiş olması
- Gelişen dünyanın gereksinimleri doğrultusunda, bireylerin yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, işbirliği yeterliklerini kazanmalarının daha bir önem kazanmış olması
- Türkiye'deki öğrencilerin ulusal ya da uluslararası değerlendirmelerde beklenen düzeyde başarı gösterememesi

İyi bir yaşama sahip olmak için bilginin ve eğitimin önem kazanması; ileri düzeyde eğitim görmüş bireylerle, yeterince eğitilmemiş bireyler arasında meydana gelen farklılık,düşündüğünü uygulamaya koyabilen insana olan gereksinimin artması gibi gelişmeler Sosyal Bilgiler programının geliştirilmesi ihtiyacını gündeme getirmiştir (Alkan, 1984).

Giderek küreselleşen dünyada artan bilgi üretimi ve yayılımı karşısında bireyin hayata ve dünyaya bakışında yaşadığı anlam ve kimlik kargaşaları, tek neden tek sonuç mantığı çerçevesinde düzenlenmiş bilgi kümelerinin çok boyutlu karmaşık hayat karşısında işlevsiz bir yük haline gelişi gibi nedenler Sosyal Bilgiler programının yeni bir eğitim anlayışıyla yeniden düzenlenmesini gerekli kılmıştır (Safran, 2004).

Cumhuriyet döneminden bugüne ilköğretim ve ilkokul programları ile bu programlarda yer alan Sosyal Bilgiler Programı incelendiğinde, programın toplumun ve öğrencilerin gereksinimlerine yanıt vermediği, programların temel eğitimin amaçlarına uygun olarak geliştirilmediği görülmektedir(Anıl, 1999).

Yurt içinde konu ile ilgili yapılan araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlardan bazıları şöyle özetlenebilir:

1. Sosyal Bilgiler dersinin amaçları istenilen düzeyde gerçekleştirilememektedir (Ragıp, 1990).
2. Programın uygulanmasında güçlükler bulunmaktadır. Programın geliştirilmesine ve değişikliklere ihtiyaç duyulmaktadır. Program, öğretmenlerden yeterli desteği bulamadığından planlandığı gibi uygulanamamaktadır (Sığan, 1997).
3. Sosyal Bilgiler programının sınıf ortamında öğretilmesinde ders kitaplarından, araç-gereçlerden ve zamandan kaynaklanan güçlükler bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler programının ders kitapları, araç-gereçleri, zamanı yeniden düzenlenmeli, öğretmenler Sosyal Bilgiler öğretimiyle ilgili seminere alınması sağlanmalı, bu alanda daha çok araştırmanın yapılması gerekmektedir (Işık, 2001).
4. İlköğretim kurumlarında uygulanan Sosyal Bilgiler programının değerlendirilmesini araştıran Anıl (1999)'ın bulduğu sonuçlara göre değerlendirilen 4 ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler programı genelde kısmen yararlı ve uygun bulunurken (%54.5) program; amaçları, içerik, öğrenme öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutları yönünden yeterince uygun bulunmamıştır.
5. İlköğretim öğrencilerinin başarılarının belirlenmesi için yapılan 2002 sınav sonuçları (ÖBBS 2002), öğrencilerin üst düzey düşünme basamağını ölçen sorulara doğru yanıt verme oranlarının düşük olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin başarı düzeyinin düşük olması, okullarda kullanılan program ve öğretim yöntemlerinin gözden geçirilmesi gerçeğini ön plana çıkarmaktadır(Erbil, 2004).

Genel olarak içeriği üzerinde durulan Sosyal Bilgiler programının günlük yaşama uygun; konuların birbiriyle bağlantılı, yararlı bilgiler şeklinde düzenlenmesi gereklidir. Ayrıca dersin öğretimi sırasında kullanılacak tekniklerin de öğrenci merkezli olmasına dikkat edilmelidir.

Bilgi; geçmişte, kesin doğru olarak kabul edilen; öğrencilere gelecekte kullanmalarını sağlamak için ansiklopedik bilgi kazandırma; birtakım kuralları öğrenciye aktarma olarak algılanırken eğitimin amacı da sayısal ve sözel zekâyı geliştirmek olarak kabul görmekteydi. Oysa günümüzde bilgi; daha geçerli olanlarıyla karşılaştığında doğruluğu değişen; öğrencilere konuları anlayabilmeleri ve yeni bilgi edinmeleri için verilen; öğrenci ve bilim dallarının etkileşimini sağlayan bir kavram olarak kullanılmakta ve eğitimin amacı da çok yönlü zekâ gelişimini sağlamak olarak tanımlanmaktadır(Rumevlekliloğlu,2003).

Gelecekte “istediğini öğrenme hakkı”, “istediğini istediği zaman öğrenme hakkı”, “öğrenmeme hakkı” gibi hakların insan hakları kavramları içersine gireceğini vurgulayan Titiz (1996) bu kavramların, yaşama hakkı kadar doğallaşacağıının altını çizmekte ve bunun insana saygının çok güçlü bir göstergesi olacağını ifade etmektedir. Yapılandırmacı yaklaşımda, öğrencilerin yaşlılarıyla işbirliği halinde olarak onların fikirlerini öğrenebilmesi ve yaşlılarına kendi fikirlerini yansıtabilmesi; bir problemi çözmek için birden fazla çözüm yolu üretebilmesi ve internet aracılığıyla dünyayı farklı bakış açılarıyla görebilmesinin söz konusu olduğu düşünülürse tüm bu istenilenlerin yapılandırmacı programla gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir(Acun, 2004).

VII. GELENEKSEL YAKLAŞIMLA YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMIN KARŞILAŞTIRILMASI

A) GELENEKSEL YAPIDAKİ ÖĞRENME-ÖĞRETME ANLAYIŞI

Bilindiği üzere 20.yüzyıl başından itibaren eğitimin dayandığı temel öğrenme teorisi davranışçı kuramdır (Saban, 2000). Bu kuramda bilgi-beceri-değer ayrı kategoriler halinde ele alınmaktadır (Safran, 2004). Davranışçı kuramın kapsamına giren üç önemli öğrenme süreci vardır. Bunlar; klasik koşullanma, operant koşullanma, gözlem yoluyla koşullanmadır(Fidan ve Erden, ty). Davranışçı ekolün bu öğretim formları temelde aynı ortak görüşü paylaşırlar; yani, öğrenme, bireyin çevresinde kendisine sunulan çeşitli uyarıcılara tepki göstermesi sonucunda oluşur. Bireyin fiziksel

eylemde bulunduğu ve bunun sonucunda da öğrendiği her şey onun çevresinde kendisine başkaları tarafından sunulanlarla sınırlıdır. Direkt öğretim, öğrencilerin birtakım kesin bilgileri ve çok iyi tanımlanmış becerileri kazanmaları ve kendilerinden istenildiğinde bu bilgileri ve becerileri aynen tekrar etmeleri amaçlandığı durumlarda başarılıdır(Saban, 2000). Bu gibi durumların dışında geleneksel yapıdaki öğrenme ortamlarında bir takım sorunlar görölmektedir. Bu sorunları ana hatlarıyla 4 grupta toplamak mümkündür:

- Sınıflarda öğretmen konuşması egemen olmaktadır. Bu da ağırlıklı bir şekilde öğretmenlerin düz anlatım yöntemini kullanmayı tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır.
- Öğretmenlerin çoğu ders kitaplarına ağırlık vermektedirler. Ders kitaplarında yazılı olan bilgiler öğrencilere aktarılmaktadır.
- Sınıflarda sabit sıraların olması, öğrencilerin ikili-üçlü oturması grup çalışmalarını yapmaya engel olmaktadır.
- Öğrenci düşüncelerine değeri verilmemektedir. Genelde sorular öğretmenler tarafından yöneltilmekte; öğrenciden yönelen sorulara gerekli cevaplar verilmemektedir. Öğrencide soru sormaya istek kalmamaktadır.

B) YAPILANDIRMACI KURAM VE ÖĞRENME-ÖĞRETME ANLAYIŞI

Son yıllarda, eğitimciler tarafından bilimin doğasına ve bilimsel bilginin değerine ilişkin gerçekleştirilen post pozitivist tartışmalar şu soruları gündeme getirmektedir (Özden, 1998):

- a) Bilgi, kesin ve değışmeyen değerler midir yoksa bireye göre anlam kazanan geçici bir birikim midir?
- b) Dersler ansiklopedik bilgileri mi yüklemeli yoksa konuları ve olayları derinliğine anlamayı, eleştirel düşünmeyi mi esas almalıdır?

- c) Okullar öğrencileri gelecek için gerekli bilgiyle mi yüklemeli yoksa okulda verilen bilgilerin yaşam boyu yetmeyeceğini kabul ederek öğrenmeyi mi öğretmelidir?
- d) Bilgi, öğrencinin dışında gerçekleşen ve formal disiplin alanlarının öğretmen tarafından öğrenciye yüklenmesi ile mi; formal disiplinlerin ışığı altında etkileşim ile mi elde edilir?
- e) Eğitim sadece sözel ve sayısal zekâyı geliştirme midir yoksa görsel, kinestik, ritmik ve benlik gelişimini de içine alan çok yönlü zihinsel gelişmeyi mi hedeflemelidir?

Bu sorulardan yola çıkarak bireyin, bilginin anlamını kendisinin yorumlayarak bulduğu, değişebilir; eleştirel düşünme becerisinin ön plana çıkarıldığı; öğrenmenin ömür boyu süreceği; öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenme işlemini gerçekleştireceği; çok yönlü zihinsel gelişimi hedef alan yeni bir yaklaşım ön plana çıkmıştır.

Yapılandırmacılık için öğrenmenin ne olduğu ve nasıl meydana geldiği sorularına cevap arayan öğrenme kuramlarının, özellikle de davranışçı öğrenme teorisinin, eleştirisidir diyebiliriz (Çiçek, 2005).

Yapılandırmacılık felsefesinin kökleri “bilgi sadece algıdır” diyen Sokrates’e kadar uzanmaktadır. Sokrates’in eleştirel düşünceyi geliştirebilmek için öğrencilere sorularıyla rehberlik ettiği bilinmektedir. Kendisine sorulan sorulara cevap vermektan çok soru soranlara yeni sorular sorarak cevabı kendilerinin bulmalarını sağlamaktadır (İlin, 1991). Felsefeci Giambatista Vico 18.yyda yapmış olduğu “Bir şey bilen, onu açıklayabilendir.” şeklindeki açıklamaları ile aslında yapılandırmacılığı savunmaktadır (Özden, 2003). Yanpar(2006)’a göre yapılandırmacılık alanında asıl dönüm noktası Piaget, Vygotsy, Ausbel, Bruner ve Von Glasersfeld gibi araştırmacıların çalışmalarıyla gerçekleşmiştir. Bunlar içinde Piaget, yapılandırmacı kuramın öncülerindendir ve ona göre zekâ, bir bireyin çevresine uyum yapabilmesi ve çevresiyle başa çıkabilmesi yeteneğidir (Anıl, 1999). Yapılandırmacılara göre insanların tümünün aynı şeyi gözlediğini bilmemizin bir yolu yoktur. Bu yaklaşıma göre öğretmen kafasındakileri öğrencinin kafasına doğrudan aktarması mümkün değildir, aksine öğrenciler kendi kavramlarını, kavramla ilgili daha önceden var olan bilgilerini kullanarak kendileri yapılandırmaktadır. Gerçekte yapılandırmacı kuram öğrencilere bir

takım temel bilgi ve becerilerin kazandırılması gerektiği görüşünü inkâr etmez, fakat eğitimde bireylerin daha çok düşünmeyi, anlamayı, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmayı ve kendi davranışlarını kontrol etmeyi öğrenmeleri gerektiğini vurgular(Saban, 2000). Yapılandırmacılığa göre bireyler bilgiyi aynen almaz, kendi bilgilerini yeniden oluştururlar. Kendilerinde var olan bilgiyle beraber yeni bilgiyi, yine kendi düşünce yapılarına uyarlayarak öğrenirler (Özden, 2003).

Yapılandırmacı öğrenmede temele alınanlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Bilgiyi araştırma, yorumlama ve analiz etme
- Düşünme becerisini geliştirme
- Geçmişteki yaşantılarla yeni yaşantıları bütünleştirme

Yapılandırmacılık, öğrenenlere öğrenmeyi öğretmekte ve onlar için bilgiyi anlamlı kılmaktadır. Eğitimin yeni hedefi, bilgiyi nasıl ve nerede kullanacağını bilen, kendi öğrenme yöntemlerini tanıyıp etkili bir biçimde kullanan ve yeni bilgiler üretmede önceki bilgilerinden yararlanan bir insan modeli yaratmadır. Bu hedefe ulaşmada yapılandırmacı yaklaşım önemli bir rol oynamaktadır (Anıl, 1999).

Bu yaklaşımda amaç, öğrenenlerin ne yapacaklarını önceden belirlemek değil, bireylere araçlar ve öğrenme materyalleri ile öğrenmeye kendi istekleri doğrultusunda yön vermeleri için fırsat vermektir (Erdem, 2001). Yapılandırmacılıkta bilginin transferi, yeniden yapılandırılması söz konusudur. Öğrenilmiş bilgiyi yeni bir duruma çevirebilme ve uygulama yapabilmek önemlidir (Demirel, 2004). Yapılandırmacı yaklaşımının, öğrencilerin hem düşünme becerilerinin hem de yaratıcılıklarının geliştirilmesi açısından etkili ve verimli olduğu düşünülmektedir (Derelioğlu, 2005).

Zoharik (1995; akt. Saban,2000) yapılandırmacı öğretim yaklaşımının 5 temel ögesi olduğunu öne sürer:

- Eski bilginin harekete geçirilmesi
- Yeni bilginin kazanılması
- Bilginin anlaşılması
- Bilginin uygulanması
- Bilginin farkında olunması

Yapılandırmacı yaklaşımın öğretim uygulamalarını en iyi yansıtan model 5E öğretim modelidir.(engage-explore-explain-elaborate-evaluate).

Bybee (1997.akt. Yurdakul,2004)'a göre;

-(engage) Öğrenim etkinliğine girme; bu aşamada etkinlikler geçmiş ve şu anki bilgiler arasında bağ kurmalıdır.

-(explore) Keşfetme; bu aşamada öğrenciler yaratılan etkinliğin sınırlarında yaratıcı düşünmeye yöneltmeli, onların denenceleri ve tahminleri test etmesi, yeni denence ve tahminler geliştirmesi, bir problemi çözmek için seçenekleri denemesi ve bunları başkaları ile tartışması, süreçte ortaya çıkan görüş ve düşünceleri kaydetmesi, kararlarını erteleyebilmesi ve başkalarının görüşlerini test etmesi sağlanmalıdır.

-(explain) Açıklama; öğrenciler diğer öğrencilerin yanıtlarını ve olası çözümlerini açıklamalı, diğerlerinin açıklamalarını eleştirel dinleyebilmeli ve sorgulayabilmelidir. Öğrenciler öğretmenin açıklamalarını dinleyerek diğerlerinin açıklamaları ile karşılaştırmalı ve ön bilgilere göndermeler yaparak açıklamalarda bulunmalarını desteklemelidir.

-(elaborate) Derinleşme; öğrencilerin anlamlarını ve becerilerini genişletmeleri, yeni deneyimler yoluyla genişliğine ve derinliğine daha fazla anlam, bilgi ve beceri geliştirmeleri bu aşamada gerçekleşmektedir.

-(evaluate) Değerlendirme; temel olarak, sağlanan olanakların kazanılan yeteneklerin ve anlamların süreç içinde değerlendirilmesi vurgulanmaktadır.

C) GELENEKSEL YAKLAŞIMLA YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMIN FARKLARI

Bu iki yaklaşım arasındaki farkları aşağıdaki gibi tablolaştırmak mümkündür:

DAVRANIŞCI YAKLAŞIM	YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM
Öğrenme dıştan etkilerle, (pekiştirme ve tekrar) elde edilen bir sonuçtur.	Öğrenme, insan zihnindeki eski ve yeni bilgilerin yapılandırılması sonucu oluşur
Öğrenci dış uyarıcıların pasif alıcısıdır.	Öğrenci, uyarıcıların özümleyicisi ve davranışların aktif oluşturucusudur.
Öğretim programı tümevarım ve temel becerilere ağırlık verilerek işlenir.	Eğitim programları tündengelim yoluyla ve temel kavramlara ağırlık verilerek işlenir, program öğrenci sorunlarına göre yönlendirilir
Öğretmenler, öğrenci başarısını ve öğrenmesini değerlendirmek için sorulara kesin ve tek doğru cevap beklerler.	Öğretmenler öğrencilerin belli bir konudaki görüş ve fikirlerini anlamak için uğraşırlar. Tek bir doğru cevap yerine herkesin kendi doğrusu anlayışı hakimdir.
Öğretmenler, öğrencilere bilgiyi aktaran kaynak durumundadır.	Öğretmenler, öğrenme sürecinde aynı zamanda öğrenendir. Öğrencilerle karşılıklı etkileşime girer ve öğrenme ortamını düzenleyip, hazırlar. Kaynaktan çok rehber konumundadır.
Öğrenciler, öğretmenler tarafından bilgiyle doldurulacak, <i>boş tüpler</i> konumundadır.	Öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumludur, çevreden edindikleri bilgilere kendi zihinlerinde anlam verirler ve böylelikle öğretimde aktiftirler.
Öğretim programıyla ilgili etkinlikler, ders kitaplarıyla sınırlıdır.	Öğretim programlarıyla ilgili etkinlikler, geniş ölçüde birincil derecedeki kaynaklara dayanır.
Öğrenci başarısının değerlendirilmesi, öğretimden ayrı bir süreçtir. Genellikle testler yoluyla, eğitim programının sonunda yapılır.	Değerlendirme öğretim sürecinin bir parçasıdır. Öğretim sırasında öğretmen gözlemleri ile ve öğrenci çalışmalarının toplanması ile gerçekleştirilir.
Önceden hazırlanmış, öğretim programına sıkı sıkıya bağlılık söz konusudur.	Öğretim sürecinde öğrencilerin istekleri, ilgileri, ihtiyaçları ve çeşitli konularla ilgili soruları geniş yer tutar.
Öğrenciler sınıfta genellikle bireysel çalışır.	Öğrenciler sınıfta genellikle grup içinde ve diğerleriyle birlikte çalışır.

Kaynak: Ali İhsan Çiçek,Kastamonu MEM,2005

VIII. YENİLENEN İLKÖĞRETİM PROGRAMLARININ FARKLI YÖNLERİ

Yenilenen ilköğretim programının daha önce uygulanan öğretim programından farklılıkları vardır. Bunlar maddeler halinde aşağıda sıralanmıştır:

- 1) Öğrenmede davranışçı yaklaşımdan çok bilişsel ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımları dikkate alınmıştır.
- 2) Konuların farklı sınıflarda daha üst düzey hedefler göz önüne alınarak öğretilmesi esas alınmıştır.
- 3) Ölçme ve değerlendirmede yapılandırmacı öğrenme teorisine dayanan alternatif değerlendirme yaklaşımları da dikkate alınmıştır.
- 4) Derslerin ezbercilikten uzak, eğlenceli, hayatın içinde ve kullanılabilir olmasına, bilgi ve becerilere öncelik verilmiştir.
- 5) Okulda zamanın büyük bir bölümü öğrencilerin kendi girişimleriyle gerçekleştirecekleri ve öğretmenlerin öğrencilere doğrudan bilgi aktarmak yerine sadece yol göstereceği etkinliklere ayrılmıştır.
- 6) Türkçe'yi severek ve istek duyarak okuma-yazma alışkanlığı edinmeleri ön planda tutulmuştur.
- 7) Genel olarak program yapısının değişikliklere uyum sağlayabilecek kadar esnek olması ve dinamik olması öngörülmüştür.
- 8) Okuma-yazma öğretiminde “ses temelli cümle yöntemi” getirilmiştir.
- 9) 1.sınıftan başlayarak “bitişik eğik yazı” kullanma zorunluluğu getirilmiştir.
- 10) Öğretim programları uluslar arası kıyaslama yapılarak bütünsel olarak ele alınmıştır.
- 11) İlkokul ve ortaokul mantığına göre düzenlenmiş olan parçalı program anlayışı yerine, programlar 8 yıllık kesintisiz ilköğretime uygun hale getirilmiştir.
- 12) Dünya ile bütünleşme ve AB standartları dikkate alınmıştır.
- 13) Tüm dersler için 8 ortak beceri saptanmıştır.

- 14) Dersler sınıf seviyelerine göre kavram analizlerine tabi tutulduğu gibi, dersler arası karşılaştırmalar da yapılmış ve tüm dersler birbirleriyle ilişkilendirilmiştir.
- 15) Spor kültürü ve olimpiik eğitim, sağlık kültürü, rehberlik ve psikolojik danışma, kariyer bilincini geliştirme, girişimcilik, afet ve güvenli yaşam, özel eğitim ile insan hakları ve vatandaşlık ara disiplinleri programlara yerleştirilmiştir.
- 16) Davranış ifadesi yerine bilgi, beceri anlayış ve tutumları içerecek şekilde “kazanımlar” ifadesi kullanılmıştır.
- 17) Baskın doğrusal düşünce yerine karşılıklı nedensellik ilkesi ve çoklu sebep-çoklu sonuç anlayışı öne çıkarılmıştır.
- 18) Programlar, etkinliklerle zenginleştirilerek daha çok öğrenci merkezli hale getirilmiştir.
- 19) Çeşitli sembollerden de yararlanarak programa açıklamalar kısmı yerleştirilmiştir.
- 20) Ölçme ve değerlendirmede sonuçla birlikte süreci de dikkate alan bir anlayış benimsenmiştir.
- 21) Türkçe’ye duyarlılık, tüm derslerin ana becerisi haline getirilmiştir (MEB:2005).

Yapılan bu yeniliklerle yapılandırmacı yaklaşımın öngördüğü ölçme değerlendirme tek bir yöntemle gerçekleştirilmemesi, gündelik hayatla bağdaştırılabilen öğrenmelerin sağlanması, öğretmenin yol gösterici, öğrencinin de aktif rol üstlenmesi; Türkçe’yi düzgün kullanma konusunda isteğin artırılması; sınıflar arasındaki kopukluğun giderilmesi; programın çevreye uyulanabilmesi; AB’ye uyum; derslerin birbiriyle etkileşim halinde olması gibi amaçlar hedeflenmiştir.

IX. YENİ PROGRAMDA KARŞILAŞILABİLECEK SORUNLAR

Öğrenenin ne öğreneceğinden çok nasıl öğreneceğinin cevabı öğrenci merkezli eğitim için nasıl bir eğitim sorusunun da cevabını içermektedir. Öğrencinin bireysel farklılıkları, farklı zihinsel özelliklere sahip oluşları farklı öğrenme türlerine ve öğrenme stratejilerine sahip oluşları öğretmenlerin öğrenciyi iyi tanımalarını ve öğrenme

yaşantılarını bu doğrultuda düzenlemelerini gerektirecektir (Denizli Milli Eğitim Web Sitesi). 2004 yılında yayımlanan öğretim programlarını önceki programlardan ayıran en önemli özelliklerden biri de öğretim sonucunda öğrencilerde geliştirilecek becerilerin neler olduğunun açık bir şekilde tanımlanması ve sınıflandırılmasıdır(Kabapınar, 2006).

Yapılandırmacı bir ders kitabının öğrencilerin bireysel anlam inşa etmelerine ortam hazırlayan etkinlikler içerdiğini söyleyebiliriz. Halbuki bugün hala ders kitabı bir amaç olmaya devam etmektedir. Oysa bunun bir araca dönüştürülmesi yapılandırmacılığın geleceği ve başarısı için yaşamsal bir zorunluluktur. Ancak ek malzemenin, kütüphanenin, internet erişiminin olmadığı ve öğretmenin yetersiz olduğu durumda kitabın, çok önemli bir kaynak olacağı için, içerdiği bilgiler çok önemlidir. Bu nedenle “kendin bul” vb gibi yaklaşımların ötesinde gerekli bilgilerin bir biçimde çocuğa ulaştırılmasında temel aracın kitap olduğu da unutulmamalıdır.

Öğretmenler öğrencilerin çeşitli öğretim stratejileri geliştirmelerine olanak tanımalı, klasik sınıf ortamındaki kadar rahat bir şekilde iletişime girmelerini sağlamalı ve konuları yanlış anlamalarını engellemelidirler (Ascilite web sitesi). Ayrıca eğitim öğretim göreceğ öğrencilere düzenli ders çalışma alışkanlığı kazandırmalı ve öğrencilerin öğrenme sorumluluklarını almalarını sağlamalıdır (Odabaşı vd, 2005).

Yeni programların başarılı bir şekilde yürütülmeleri için çok kapsamlı ve iyi organize edilmiş bir öğretmen eğitime gereksinim vardır. Yapılan düzenlemelerin öğretmen tarafından tam olarak algılanmadan uygulanmasının başarıyı doğrudan etkileyeceği unutulmamalıdır. Bu sebepten öğretmenin hizmet içinde eğitimi konusu önemlidir.

Yeni programların geliştirilmeyi gerektiren en önemli yönü değerlendirme modelinin eksikliğidir.

Öğrenci merkezli ve etkinliklere dayalı bir kurguda, 40-60 kişilik sınıfların yeri yoktur. Sınıf mevcutları en azından 20-25 seviyesine çekilmediği sürece bazı öğrenciler etkinlik yapacak bazıları etkinlik izleyicisi olacaktır.

Eğitim uzun soluklu bir yatırımdır. Eğitim ekonomistleri tarafından bir eğitim yatırımından sonuç almanın yaklaşık 15-20 yıl sürdüğü ifade edilmektedir (Yapıcı, 2005). Bu bakımdan yapılan yeniliklerin tam olarak sonuç alınmadan değiştirilmemesi gerekmektedir.

Yeni müfredatın getirmekte olduğu yeni yaklaşımda bazı beceri ve bilgilerin ön plana alındığı ve ezberle dayalı eğitimden uzaklaşmaya başlanıldığı görülmektedir. Pilot okullardaki öğretmenler bu programla birlikte ezberci öğrencilerin bocalamaya başladığını, orta seviyedeki öğrencilerin derse katılmaya başladığını, öğrencilerin topluluk karşısında konuşma, sorumluluk alma ve paylaşma davranışlarının geliştiğini belirtmiştir (Ata, 2006:82). MEB ile YÖK arasında yeni müfredata ve eğitim anlayışına uyum sağlama açısından mutlaka gerekli koordinasyon sağlanmalıdır. Eğer OKS'deki ve giderek ÖSS'deki ölçme ve değerlendirme kıstasları, bugün ilköğretim müfredatına getirilen yeniliklerle uyum sağlayacak bir biçimde değiştirilmezse bu reformun etkisi çok sınırlı kalacaktır (TÜBA web sitesi)

X. YENİ PROGRAMDA SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ

Sosyal Bilgiler öğretimi; eğitimin ve uygarlığın zorunlu kıldığı sosyal olgunluk ile uyumu sağlayan ve geliştiren bir alan olarak ele alınmaktadır. Ülkemizin toplum bilimlerinde ilerlemeye, yeniliğe ve gelişmeye olan gereksinimi göz önünde bulundurulduğunda Sosyal Bilimler öğretiminin, geleneksel olarak öğretmene ve ders kitabına bağımlı olan sözlü anlatım yönteminin de değiştirilmesi gerekiyordu. Bu yüzden öğrenciye dönük, analitik, bilimsel yaklaşım yönünde hedefler tercih edilerek bunu içerik ile tutarlı biçimde geliştirilmesine ağırlık verildiği görülmekteydi (Alkan ve Kurt, 2003).

Yenilenen Sosyal Bilgiler programı, bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını sağlayan, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımı önemsemektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, sosyal bilgiler açısından bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır. Yeni program, öğrencinin bilgiyi kendi yaşantısından yola çıkarak yine kendisinin yapılandırmasını hedeflemektedir (Safran, 2004).

Sosyal Bilgiler dersi yaşamla iç içe olan bir derstir. Bu nedenle öğrenciler bu ders için pek çok ön öğrenmeye sahiptir. Yapılandırmacılık da öğrencilerin ön

bilgilerinin olduğu durumlarda daha rahat kullanılabilir. Öğrenciler bu sistem içinde kendilerine fırsat verildiğinde ya da öğretmen gerekli rehberliği yaptığında kendi öğrenmelerini kendileri oluşturabilirler. Sosyal Bilgiler dersinin temelinde nitelikli vatandaş yetiştirmek olduğu için ve öğrenciler en iyi yaparak, yaşayarak öğrendiği için yapılandırmacılık yaklaşımı bu konuda kalıcı öğrenmeleri sağlayabilir(Açıköz, 2003).

XI. YENİLENEN SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ FARKLILIKLARI

2004 Sosyal Bilgiler programında öğrenme-öğretme süreçleri yapılandırılmış ve bu süreçler örnek etkinliklerle yönlendirilmiştir. Verilen örnek etkinlikler çevreye ve öğrenci yeteneğine göre değiştirilebilmektedir. Başka bir ifadeyle program etkinlikler konusunda esnektir. Bu etkinlikler, öğrencilerin kazanımlara ulaşmalarını destekler.

Etkinlik temelli anlayış sayesinde öğrenciler işbirliğine dayalı öğrenmeyi gerçekleştirme ve sınıf içersinde yaptıkları sunumlarla da özgüven duygusunu kazanabilmektedirler. Katılımcı bir ortam içinde gerçekleşen öğrenme yaşantısı demokrasi kavramının da öğrencilere yerleşmelerine katkıda bulunur.

Yapılandırmacı Sosyal Bilgiler programı; öğrenci-aile, aile-okul yakınlaşmasını daha fazla sağlayacak bir yapıdadır. Diğer disiplinlerle işbirliği yapılarak hazırlandığı için daha etkili ve kolay öğrenme sağlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin bilgiyi yaşantılarından yola çıkarak yine kendilerinin yapılandırmasını hedefleyen bu programın uygulanabilir olmasının başlıca dayanağı öğretmenin yol gösterici rolüdür(MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler programında içerik, sosyal hayatın tüm yönlerini kapsadığı varsayılan 8 kategoriye ayrılmıştır. Yeni program dilinde bu kategorilerden her birine “öğrenme alanı” adı verilmektedir. Öğrenme alanları; birey ve kimlik-kültür ve miras- insanlar, yerler ve çevreler- üretim, dağıtım ve tüketim- bilim, teknoloji ve toplum- gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler-güç, yönetim ve toplum-küresel bağlantılar biçiminde dünya literatürü taranarak saptanmıştır (Safran, 2004).

Geleneksel yaklaşıma göre öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerler yeni yaklaşımda ‘kazanım’ adını almıştır. Kazanımların yapısı,

yapılandırmacı eğitim anlayışının esasını yansıtmaktadır. Her bir kazanımın “beceri, bilgi ve değer” içermesine çalışılmıştır. Kazanımlar, öğrenme yaşantılarının düzenlenmesine ilişkin ipuçları veriyor olmasına karşın, programda bu kazanımların nasıl gerçekleştirilebileceğini somutlaştıran etkinlik örnekleri sunulmuştur (Safran, 2004).

Programın değerlendirme boyutu ise ağırlıklı olarak “süreç” değerlendirme anlayışı ile inşa edilmiştir. Değerlendirme, öğrencilerin neyi bilmediklerinden çok neyi bildikleri ile ilgilenen bir süreçtir. Bu bakımdan öğrenciler ders içindeki performansları ile ve bilgiyi kavrama süreçleri ile değerlendirilmektedir.

Birçok öğretmen kendi kişisel tercihi ve yaratıcılığı ile öğrencinin bilgiyi kendisinin türetmesini sağlayan öğrenme yaşantılarını zaten düzenlemektedir. Program, bu özel ve anlamlı çabaları sistematik olarak yaygınlaştırma amacını gütmektedir (Safran, 2004). Kendisinden önceki programa göre bu farklılıkları gösteren yeni programın olumlu ve olumsuz yönlerinin araştırılması, programın işlerlik kazanması ve geliştirilmesi bakımından önemlidir.

XII. ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Araştırmada “ Yenilenen ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve programda yer alan etkinliklerin uygulanabilirliğine dair öğretmen görüşleri nelerdir?” temel sorusuna yanıt aranacaktır.

Araştırma problemine cevap bulmayı desteklemek amacıyla şu alt problemlere cevap aranmıştır:

- 1) Öğretmenler, yeni Sosyal Bilgiler programı konusunda genel olarak olumlu bir görüşe sahip midir?
- 2) Yeni Sosyal Bilgiler programını uygulayan öğretmenlerin, programın
 - a. genel görüş
 - b. uygulama
 - c. kazanım

d. değerlendirme

boyutlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

3) Öğretmenlerin yeni Sosyal Bilgiler programının öğeleri ile ilgili görüşleri arasında

a. cinsiyetleri

b. meslekteki hizmet süreleri

c. hizmet içi eğitime katılım sayıları

d. okuttukları sınıf

yönünden anlamlı bir ilişki var mıdır?

4) Yapılandırmacı yaklaşımın prensiplerine göre hazırlanmış yeni Sosyal Bilgiler müfredatındaki etkinlikler;

a. Öğrencilerin araştırma yapmalarını sağlıyor mu?

b. Öğrencileri proje üretmeye teşvik ediyor mu?

c. İşbirliğine dayalı öğrenmeyi gerçekleştirecek nitelikte midir?

d. Gündelik hayata uygun, işlevsel bilgi verecek nitelikte midir?

e. Öğrencilere yorumlama/ yaratıcılık gücü kazandıracak nitelikte midir?

XIII. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada yeni öğretim programının Sosyal Bilgiler dersi için geçerli olan kısmı ele alınacak, kazanımların nasıl gerçekleştirilebileceğine yönelik etkinlik örnekleri incelenecek, bu etkinliklerin öğretmenler tarafından uygulanması değerlendirilecektir. İnsanın doğasında, yenilik ve değişmeye karşı bir tepki, isteksizlik bulunmaktadır. Alışlagelen geleneksel öğretmen özelliklerinin terk edilerek, yapılandırmacı yaklaşımın gerektirdiği şekilde tutum, davranış ve anlayışa ulaşılmasında; öğretmenlerin kendileriyle hesaplaşması ve mücadele etmesi gerekmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım gibi benzer yenilikler hakkında temel teorik

bilgi sahibi olan öğretmenlerin, eskiden gelen alışkanlıklarla geleneksel uygulamalarda ısrarlı olabilecekleri düşünülmektedir. Bu bağlamda uygulanacak etkinliklerin ne kadarının, ne şekilde uygulandığı incelenerek yenilenen programın amaca ulaşma düzeyi belirlenmeye çalışılacaktır.

XIV. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Toplumlar, kendilerinden beklenen toplumsal yapıya uygun insan gücü yetiştirme görevini Sosyal Bilgiler dersiyle yerine getirmektedir. Sosyal Bilgiler, öğrencinin içinde bulunduğu toplumsal yaşamla ilişkili olduğundan öğrenci içinde bulunduğu toplumsal yaşamı bu derste geçmişi, bugünü ve geleceği ile yakından tanıyacaktır. Bu nedenle ilköğretim okullarında Sosyal Bilgiler öğretiminden en üst düzeyde yararlanabilmek için etkili bir öğretimin gerçekleştirilmesi gerekir.

Yenilenen ilköğretim (1.-5.sınıflar) programında öğrencilere kazandırılacak ortak beceriler kabul edilmiş ve bu becerilerin sağlanması için de her bir dersin programında çeşitli kazanım ve etkinliklere yer verilmiştir. Yenilenen Sosyal Bilgiler programıyla öğrenci merkezli, Sosyal Bilgiler açısından bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır(TTKB, 2004).

İlköğretim 4. ve 5. sınıflardaki Sosyal Bilgiler öğretimi konusunda, yapılan etkinlikleri inceleyip sorunları çok iyi bilen öğretmenlerin, programın bugünkü durumu ve geleceğe yönelik eğilimleri konusunda görüşlerini saptayarak elde edilen bulguların nesnel bir değerlendirmesini yapmak ve yetkililere ışık tutacak öneriler geliştirmek bu araştırmanın yapılmasını gerekli kılan etmenler arasındadır. Tezin, bu konuda yapılacak program düzenlemeyle ilgili yeni çalışmalara kaynaklık edeceğine inanılmaktadır.

XV. SINIRLILIKLAR

- Araştırma, Uşak ili Merkez ilçeye bağlı 41 ilköğretim okulunda görev yapan 78 tane 4. sınıf; 74 tane 5. sınıf öğretmeni ile sınırlı tutulmuştur.
- Araştırma, yalnızca yenilenen Sosyal Bilgiler programının öğretmenler tarafından nasıl karşılandığı, ne kadar anlaşıldığı ve ne şekilde uygulandığı gibi temel öğeleri boyutunda değerlendirilmesini amaçlamaktadır.
- Araştırma, ilköğretim okullarında görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenlerin yenilenen Sosyal Bilgiler Programı etkinliklerine ilişkin görüşleri ile “cinsiyetleri, mesleki kıdemleri, hizmet içi eğitim seminerlerine katılma durumları ve okuttukları sınıf” değişkenleri ile sınırlı tutulmuştur.
- Araştırmaya 4. ve 5. sınıfı birleştirilmiş olarak okutan sınıf öğretmenleri dâhil edilmemiştir.
- Araştırmada sadece öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Yöntem bölümünde tartışıldığı gibi bu, gerçekte yaşanan durumun öğretmenlerin sözlerinden hareketle anlaşılmaya çalışmasıdır. Yani gerçekte ne olduğundan ziyade insanların olduğunu iddia ettiğini ölçmektedir.
- Verilerin doğruluğu ancak doküman analizi ile sağlanmaya çalışılmıştır. Gerçekte yaşananın ne olduğunu en iyi ölçmeye yarayan yöntemlerden olan gözlem ise erişim, zaman ve uygunluk gibi zorluklardan dolayı uygulanamamıştır. Bunun yüksek lisans tezi çerçevesinin sınırlarını aşacağı düşünülmektedir.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölüm, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama yöntemi, veri toplama aracının uygulanması ve verilerin çözümlenmesi aşamalarında yapılan çalışmalara ait bilgileri içermektedir.

I. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışma, ilköğretim kurumlarında uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler Programı etkinliklerini öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirmeyi amaçlayan tarama modelinde betimsel bir alan araştırmasıdır. Bu model çerçevesinde, ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda görevli bulunan öğretmenlerin görüşleri var olan duruma dayalı bir biçimde betimlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, var olan durumun, okutulmakta olan sınıfa, cinsiyete, mesleki kıdeme, hizmet içi eğitim seminerlerine katılma durumlarına göre değişip değişmediği de ilişkisel olarak aranmıştır.

II. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evreni Uşak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim 4. ve 5. sınıfta görev yapan sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma evrenini ise 2005–2006 öğretim yılının II. döneminde Uşak il merkezinde eğitim veren 60 ilköğretim okulunun 4. ve 5. sınıflarında görev yapan 178 öğretmenden oluşmaktadır.

Genel hatlarıyla evreni temsil edebileceği düşünülerek merkez ilçedeki köy okulları, merkez okulları, ikili öğretim yapan, tam gün eğitim veren okullar dâhil edilmiştir.

Çalışma evreninin çok büyük olmaması, ulaşımda güçlük bulunmaması ve daha güvenilir verilerin elde edilebileceği düşüncesiyle, araştırmada örneklem alma yoluna gidilmeyerek, araştırma çalışma evrenini oluşturan bütün öğretmenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Evrendeki eleman türlerinin her birinden çalışma evrenine girenlerin sayısı oransız eleman örnekleme (simple random sampling) tekniğinde olduğu gibi tümüyle şansa bırakılmıştır. Ancak sonuçlar toplandığında çalışmanın 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine dağılması konusunda oranın hemen hemen eşit olduğu görülmüştür.

Araştırmanın çalışma evreniyle ilgili sayısal bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo-1 Araştırmanın Çalışma Evreni

Okulun adı	Öğretmen Sayısı	%
A.Ali Aşçı İO	3	1,69
Atatürk İO	14	7,87
Aydın Turan İO	2	1,12
Aybey İO	8	4,49
Bedriye Kadir Uysal İO	4	2,25
Besim Atalay İO	4	2,25
Bir Eylül İO	5	2,81
Cumhuriyet İO	4	2,25
Dikilitaş İO	4	2,25
Ergenekon İO	9	5,06
Eşe Halil Erdoğan İO	4	2,25
Fatih İO	5	2,81
Ganime Özadam İO	4	2,25
Gazi M.Kemal İO	4	2,25
Halit Ziya İO	5	2,81
Hasan Hilmi İO	7	3,93
H.Mazhar Gürbüz İO	4	2,25
Karaağaç İO	4	2,25
Kurtuluş İO	2	1,12
Malkoçoğlu İO	6	3,37
M.Akif Ersoy İO	4	2,25
Mehmetçik İO	5	2,81
M.Sesli İO	5	2,81
M.Sadık Boz İO	4	2,25
Milli Egemenlik İO	4	2,25
M.Mert İO	4	2,25
Nuri Şeker İO	1	0,56
N.Dülgeroğlu İO	5	2,81

Özdemirler İO	4	2,25
Yaşar Akar İO	2	1,12
Ömer Bedrettin İO	6	3,37
Timur Ertürk İO	3	1,69
Turan Akçay İO	1	0,56
Uğur Serdaroğlu İO	4	2,25
V.Ali Fuat Güven İO	2	1,12
Yirmiiç Nisan İO	4	2,25
Alanyurt İO	2	1,12
Bozkuş İO	5	2,81
Bölme İO	3	1,69
Çamyuva İO*		0,00
Çevreköy İO	2	1,12
Derbent İO	1	0,56
Eğlence İO*		0,00
Güre İO*		0,00
İlyash İO	1	0,56
Karacahisar İO*		0,00
Karakuyu İO*		0,00
Kaşbelen İO	1	0,56
Mesudiye İO*		0,00
Muharremşah İO	1	0,56
Kapaklar İO*		0,00
Susuzören İO	1	0,56
Yapağılar İO*		0,00
Bağbaşı İO*		0,00
Kılcan İO	1	0,56
Eskigüney İO*		0,00
Kırka İO*		0,00
Kediyünü İO*		0,00
Sorkun İO*		0,00
Altıntaş İO*		0,00
TOPLAM	178	100,00

* 2005–2006 öğretim yılında bünyesinde 4. ve 5. sınıf öğretmeni olmayan ya da taşıma sistemi sebebiyle 4.ve 5. sınıfı olmayan okullar

Tablo-2 Uygulanan Anketlerin Geri Dönüşü

Çalışma Evrenindeki Öğretmen Sayısı s	Yanıtlanan Anket Sayısı s	Yanıtlanan Anket Yüzdesi %
178	152	85,39

Tablo 2’de görüldüğü gibi, anket dağıtılan öğretmen sayısı 178 olup, ankete cevap verip değerlendirmeye alınan öğretmen sayısı 152’dir. Anketi yanıtlayan öğretmenlerin %85,39 dolayında olması temsil yeterliğini zedelemeyecek sayıya ulaştığı gerekçesiyle araştırma açısından olumlu bir gösterge olarak kabul edilebilir.

III. VERİLER VE TOPLANMASI

Araştırmanın temel verilerini kaynak taramasından elde edilen bilgiler yanında, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinden sağlanan görüşler oluşturmaktadır. Çalışmada, uygun durumlarda geniş bir gruptan çok miktarda veriyi, kısa zamanda, kolayca ve ucuza toplama olanağı yarattığı; anket sorularının herkese aynı şekilde sunulması bir örnekliliğin sağlanması ve gizlilik garantisinin daha inandırıcı olması sebebiyle veri toplama aracı olarak anket yöntemi seçilmiştir. Çalışma evrenindeki öğretmenlerin konuya ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla kullanılan veri toplama aracı ilk defa bu çalışmada kullanılmak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Bilgi toplama aracı olarak geliştirilen anket formundaki soruların doğrudan programdaki etkinliklerin uygulanabilirliğine ve yeni yaklaşımın ne kadar benimsendiğine yönelik olmasına, açık ve anlaşılabilir olmasına ve her sorunun yalnızca bir cevabı kapsamamasına özen gösterilmiştir. Ayrıca anket içinde değişik yerlere birbirlerini tekrarlar nitelikte bazı sorular koyarak yanıtlardaki dürüstlük ve güvenilirlik kontrol edilmiştir. Cevaplamada istenen bakış açısını davet etmesi, kaynak kişi için cevaplama kolaylığı sağlaması ile araştırmacı için değerlendirme kolaylığı verdiği için açık uçlu sorular yerine kapalı uçlu sorular tercih edilmiştir. Ayrıca 4’lü likert tipi seçenek verilmesinin amacı da öğretmenlerin tam olarak düşüncelerini belirtmekten kaçtıkları orta kararda yığılmalarını engellemektir.

Geliştirilen veri toplama aracı, uygulamaya aktarılmadan önce bir ön denemeden geçirilmiştir. Ön denemede planın amaca uygunluğu ile süreçlerin işlerliği belirlenmeye çalışılmıştır. Asıl araştırma için planlanana benzer koşullarda Banaz ilçesindeki 19 öğretmene, araştırmacının da katılımıyla, anket uygulanmıştır. Ayrıca anket uygulanan kimi öğretmenlerle görüşülmüştür. Ön deneme sonucunda ankette bazı soruların

anlaşılmadığı ve bazı soruların da farklı yorumlandığı görülmüştür. Ön denemeden alınan sonuçlar ile görüşmelerden elde edilen veriler düzenlenerek danışman öğretim üyesi ile birlikte bazı sorular anketten çıkarılmış ve gerekli düzeltmeler yapılarak ankete son şekli verilmiştir(Ek 1).

Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. 3 sorunun yer aldığı birinci bölüm, öğretmenlere ilişkin kişisel bilgilerle ilgilidir. İkinci bölümde öğretmenlerin yenilenen Sosyal Bilgiler programının geneline ilişkin görüşlerini belirlemek üzere hazırlanmış 27 soru yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise Sosyal Bilgiler dersinde uygulanan etkinliklerin yapılandırmacı yaklaşımın öğelerini ne kadar gerçekleştirdiğine yönelik 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine ayrı ayrı olmak üzere içersinde dörder etkinlik yer alan; “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “çok az katılıyorum”, “ hiç katılmıyorum” seçeneklerinin bulunduğu 5 soru yer almaktadır.

Anketin ikinci bölümüne ait faktör analizi aşağıdaki gibi yapılarak alt ölçekler belirlenmiştir:

“Faktör analizi, birden fazla değişkene bağlı bir değişkeni açıklamakta katkı sağlayan bağımsız değişkenlerin faktör yüklerini belirlemede kullanılan istatistiksel işlemdir(Gömleksiz, 1996:109).” Bu analizin en önemli amaçlarından biri, değişkenler arasındaki karşılıklı bağımlılığın kökenini araştırmaktır. Bu analizlerde tüm değişkenler arasındaki ilişkiler incelenir. Bu ilişkilere dayanılarak verilerin daha anlamlı ve özet olarak sunulması sağlanır (Turgut, 1992; Balcı, 2001).

Kabul edilebilir düzeydeki faktör yükleri .37 ile .875 arasındaki rakamlardır. Faktör yükleri, maddeler ve faktörler arasındaki korelasyon katsayılarını ifade etmektedir(Gömleksiz, 1996). Sorular içersinde madde toplam korelasyonu .25’in altında olanlar(4,11,14,15.sorular) elenmiş ve testin toplam güvenilirlik katsayısı Cronbach’s Alpha .84 çıkmıştır.

Öğretmenlerin yeni Sosyal Bilgiler Programı konusunda genel olarak olumlu bir görüşe sahip olmadıklarını tespit etmeye yarayan sorular birinci boyutu oluşturmuş ve bu boyuta genel görüş adı verilmiştir. Bu boyutta yer alan sorular 1,2,3,5,6,7,8,9,10,12,13 olup bu boyutun güvenilirlik katsayısı Cronbach’s Alpha .89’dur.

İkinci boyut Yeni Sosyal Bilgiler Programını uygulayan öğretmenlerin programın amacına ilişkin görüşlerini belirttiği için bu boyuta kazanım adı verilmiştir.

16,17,18.soruların yer aldığı kazanım boyutunun güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha .85'dir.

Uygulama adı verilen üçüncü boyut öğretmenlerin programı uygulamaya dönük görüşlerini ifade etmekte olup 22,23,24,25,26,27.soruları içermektedir ve güvenilirlik katsayısı da .73 Cronbach's Alpha'dır.

Dördüncü boyutta öğretmenlerin yeni programa yönelik değerlendirme konusundaki görüşlerinin belirtildiği 19,20,21.sorular yer almakta olup bu boyuta değerlendirme adı verilmiş; güvenilirliği de Cronbach's Alpha .62 olarak tespit edilmiştir. Bu verilere göre, maddelerle faktörler arasındaki faktör yüklerinin istenilen düzeyde olduğu sonucuna varılmış ve anketin yapı geçerliliği sağlanmıştır.

Tablo3: Faktör analizi

	boyutlar			
	Genel görüş	uygulama	kazanım	değerlendirme
S5	,760			
S7	,733			
S12	,728			
S11	,727			
S6	,725			,347
S2	,707			
S1	,693	,390		
S9	,683			
S8	,646			
S13	,598			
S3	,530			
S25		,772		
S22		,761		
S27		,707		
S24		,695		,322
S23		,664		
S4		,418		
S17			,873	
S16			,850	
S18			,777	
S20				,755
S19			,404	,618
S14				,582
S21				,472
S10	,331			,419

Uzman görüşleri ve ön deneme sonuçlarına göre geliştirilerek son biçim verilen anket, uygulamaya hazır duruma getirilerek yeterli sayıda çoğaltılmıştır. Anketin okullardaki ilgili öğretmenlere uygulanmasına izin almak için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün bir yazısı ile Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'na başvurulmuş ve anketin uygulanması için gerekli izin onayı alınmıştır (Ek 2).

2005–2006 öğretim yılının ikinci dönemi Haziran ayı içinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne dilekçeyle başvurularak müdürlüğün acele ve günlü yazısıyla anket formunun okullara dağıtılması sağlanmıştır(Ek 3). Dağıtılan anketler yine Milli Eğitim Müdürlüğü kanalıyla toplanmıştır. Daha önce belirtildiği gibi, uygulanan anketlerde geri dönüş oranı %85,39 olarak gerçekleştirilmiştir.

Alt problemlerin çözümü amacıyla yapılan istatistiksel analizler; frekans, yüzde, ortalama, standart sapma ve etkinliklerin sağlayacağı kazanımlar hakkındaki öğretmen görüşleri arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek için korelasyon; cinsiyet ve okutulan sınıfa göre öğretmen görüşlerini karşılaştırmak için t testi; öğretmen görüşlerini kıdem ve hizmet içi eğitime katılma sürelerine göre karşılaştırma için F testidir.

Ölçmede kullanılan ölçek türü; Sosyal Bilimlerde en çok tercih edilen(Karasar, 2004: 144) ölçülen şeylerin belli bir ölçüte göre sıraya dizildiği, ayrılıkların nicelleştiği sıralama ölçeği(ordinal) dir.

IV. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Anket yoluyla elde edilen verilerin analizi aşağıdaki gibi yapılmıştır:

- Anketin birinci bölümünde yer alan kişisel bilgilere ilişkin verilerin frekans ve yüzdeleri tespit edilmiştir.
- 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin yenilenen müfredata ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi aritmetik ortalama ve yüzdelik hesaplamalarıyla yapılmıştır.

- Sınıf öğretmenlerinin yeni müfredata ilişkin sorulara vermiş oldukları yanıtlarda cinsiyet, okutulan sınıf faktörlerinin etki edip etmediğini ortaya çıkarmak için t testi uygulanmıştır. Bilindiği gibi t testi tekniğinde iki değişken arasındaki ilişki test edilmektedir.
- Sınıf öğretmenlerinin yeni müfredata ilişkin sorulara vermiş oldukları yanıtlarda; kıdem durumlarının etki edip etmediğini ortaya çıkarmak için birden fazla bağımsız değişken olması sebebiyle F testi uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki anlamlılığın test edilmesinde .05 güven düzeyi benimsenmiştir. Bilgilendirme çalışmalarına katılma sayılarının etkisini ölçmek için de F testi kullanılacakken gruplar arasında sayı bakımından farklılığın fazla olması sebebiyle gruplar birleştirilmiş ve t testi uygulanmıştır.

III.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda, araştırmaya katılan öğretmenlerden sağlanan bilgilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmektedir.

İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersi programına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla öğretmenlere uygulanan anketten elde edilen verilerin çözümü SPSS 13.0 istatistik programında yapılmıştır.

Bu bağlamda ilk olarak öğretmenlerin betimsel değişkenlere göre dağılımları tablolaştırılmıştır. Sonra konuyla ilgili belirlenen alt problemlerle ilgili algıları belirlemek için elde edilen verilerle ilgili t testi ve tek yönlü varyans çözümlemesi (F testi) tekniği kullanılmıştır. Varyans çözümlemesinde değişkenler arasındaki farkın kaynağı Tukey testiyle bulunmaya çalışılmıştır.

I. DENEKLERİN BETİMSSEL DEĞİŞKENLERE GÖRE DAĞILIMI

Araştırmaya katılan öğretmenlerin; cinsiyetleri, mesleki kıdemleri, yenilenen Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumları, okutulan sınıfla ilgili bilgilerin dağılımı şu şekildedir:

Tablo- 4 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Erkek	87	57,2
Kadın	65	42,8
Toplam	152	100,0

Tablo-4'te görülen değerlere göre araştırma kapsamındaki öğretmenlerin %57,2'si erkek, %42,8'i kadındır.

Tablo-5 Öğretmenlerin Okutmakta Oldukları Sınıf

Cinsiyet	f	%
4.sınıf	78	51,3
5.sınıf	74	48,7
Toplam	152	100,0

Tablo 5'te görüldüğü gibi ilköğretim 4.ve 5. sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf bakımından dağılımları birbirine oldukça yakın olmakla birlikte az bir farkla çoğunluğu %51,3 ile 4.sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin hemen hemen aynı oranda olması araştırmanın sonuçları bakımından oldukça yararlıdır.

Tablo-6 Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı

Kıdem (yıl)	f	%
0- 5	8	5,3
6- 10	39	25,7
11- 15	40	26,3
16- 20	26	17,1
21 ve üstü	39	25,7
Toplam	152	100,0

Tablo 6'daki verilere göre meslekteki hizmet süresi 11–15 yıl arasında olanlar (%26,3) diğer hizmet sürelerinde yer alan öğretmenlere göre daha fazladır. 6–10 yıl arası görev yapanlarla 21 yıl ve üstünde görev yapanların oranları da buna yaklaşık olup %25,7'dir. Göreve yeni başlamış öğretmen sayısı %5,3 oranla en alt sırada yer almaktadır.

Tablo-7 Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Durumlarına Göre Dağılımı

Hizmet içine Katılma	f	%
1 kez	102	67,1
2 kez	32	21,1
3 kez	13	8,6
4 ve daha fazla	5	3,3
Toplam	152	100,0

Tablo 7'deki verilere göre öğretmenlerin %67,1'i hizmet içi eğitim seminerine sadece bir kez katılmıştır. Bu da öğretmenlerin yeni programı anlamaları yönünden çok dikkat çekici bir bulgudur.

II. ÖĞRETMENLERİN YENİ SOSYAL BİLGİLER PROGRAMIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİNE DAİR BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde ankete katılan öğretmenlerin program hakkındaki genel görüşlerine; programın amacına, uygulanmasına ve değerlendirilmesine yönelik görüşlerin yüzde ve frekans değerlerine yer verilmiş; elde edilen bulgular bağımsız değişkenlerle ilişkisi yönünden incelenerek yorumlanmıştır.

A) Genel Görüşlere Dair Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde öğretmenlerin program hakkında genel görüşlerine ilişkin yüzde ve frekans değerleri tablolar halinde verilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Tablo-8 2005-2006 Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Genel Öğretmen Görüşlerine ilişkin yüzde ve frekans sonuçları

2005-2006 Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Genel Öğretmen Görüşleri	Hiç katılmıyorum		Çok az katılmıyorum		Katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Yeni sosyal bilgiler programının çalışma sistemine uyum sağlayabildim.	10	6,6	52	34,2	76	50,0	14	9,2	152	100
2. Yeni Sosyal Bilgiler programının çalışma sistemini tamamiyle reddediyorum.	67	44,1	49	32,2	31	20,4	5	3,3	152	100
3. Yeni Sosyal Bilgiler programının çalışma sistemini zaman içinde kabul edeceğime inanıyorum.	15	9,9	42	27,6	64	42,1	31	20,4	152	100
5. Yeni Sosyal Bilgiler programı beni meslektaşlarımla işbirliği yapmaya teşvik ediyor.	21	13,8	50	32,9	68	44,7	13	8,6	152	100
6. Yeni Sosyal Bilgiler programı beni okul yöneticileriyle işbirliği yapmaya teşvik ediyor.	29	19,1	60	39,5	51	33,6	12	7,9	152	100
7. Yeni Sosyal Bilgiler Programı beni velilerle işbirliği yapmaya teşvik ediyor.	26	17,1	47	30,9	60	39,5	19	12,5	152	100
8. Yeni Sosyal Bilgiler programı beni araştırma yapmaya teşvik ediyor.	7	4,6	38	25,0	74	48,7	33	21,7	152	100
9. Yeni Sosyal Bilgiler programı proje üretmeye teşvik ediyor.	14	9,2	32	21,1	70	46,1	36	23,7	152	100
10. Yeni programın temeli olan yapılandırmacılığı biliyorum.	9	5,9	53	34,9	68	44,7	22	14,5	152	100
12. Etkinlik örnekleri yapıldığı zaman kazanım gerçekleşmektedir.	14	9,2	43	28,3	65	42,8	30	19,7	152	100
13. MEB tarafından önerilen etkinlikler yeterlidir.	22	14,5	52	34,2	66	43,4	12	7,9	152	100

Ankete katılan öğretmenlerden Yeni Sosyal Bilgiler programının çalışma sistemine uyum sağlayabildiğini söyleyen öğretmenlerin oranı (%59,2); Yeni Sosyal Bilgiler Programının çalışma sistemini tamamiyle reddedenlerin oranından(%23,7) fazla çıkmıştır. Bu da araştırmacının, eskiden gelen alışkanlıkların öğretmenleri olumsuz etkileyeceğine dair düşüncesinin aksine, öğretmenlerin değişime karşı olumlu tutum

içersinde olduklarını göstermektedir. Bunun yanı sıra anketin uygulandığı dönemde programa adapte olamamış ama zaman içinde uyum sağlayacağını düşünen öğretmenlerin oranı da(%62,5) küçümsenmeyecek kadar yüksektir. Ayrıca öğretmenler Yeni Sosyal Bilgiler Programının kendilerini meslektaşlarıyla ve velilerle işbirliği yapmaya teşvik ettiği konusunda da olumlu görüşe sahiptirler. Ancak okul yöneticileriyle işbirliği yapma konusunda öğretmenlerin% 58,6'sı olumsuz görüş bildirirken %41,5'i olumlu görüş bildirmiştir. Bu konuda olumsuz görüşe sahip öğretmenlerin daha yüksek oranda çıkmasının sebebi; idareciler tarafından da yeni müfredatın tam olarak anlaşılammış olması ya da mevcut sorumluluklarının yeterince fazla olması münasebetiyle işbirliğine yanaşmayışları olarak düşünülebilir.

Yapılandırmacı yaklaşım gereği kendilerinin araştırma yapmaya, proje üretmeye teşvik edildiğini söyleyen öğretmenlerin sayıları bu görüşe katılmayan öğretmenlerin sayılarından fazladır. Öğretmenler yapılandırmacı yaklaşımı benimsediklerini vermiş oldukları cevaplarla göstermektedirler.

Ancak MEB tarafından önerilen etkinlikleri yeterli bulan öğretmen oranının (%51,3) yeterli bulmayan öğretmen oranından (%48,7) fazla olması; öğretmenlerin bu soruyu tam olarak anlayamamaları, verdikleri cevapla Milli Eğitim Bakanlığı'nı eleştirdiklerini düşünmeleri, yeni etkinlik üretebilecek kadar henüz yeni programı kavrayamamaları gibi nedenlere dayanmakta olabilir. Öğretmenlerin yeni etkinlik üretmek yerine mevcut olanları yeterli görmelerine rağmen yine de programa karşı olumlu tutum geliştirdikleri ve bu durumun zaman içerisinde daha da gelişeceği ve daha iyi sonuçlar alınacağı düşünülmektedir.

Tablo-9 Genel Görüşlere Ait Toplam Değerler

	N	Ort.	SS	%
Genel Görüş	152	2,67	,59	66,75

Tablo-9'da verilen bilgilere göre öğretmenlerin program hakkındaki genel görüşleri olumludur. Öğretmenler bu bölümdeki sorulara %66,75 oranında olumlu cevap vermiştir.

B) Programın Amacına Yönelik Görüşlere Dair Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde öğretmenlerin programın öğrencilerde oluşturacağı kazanımlar hakkındaki öğretmen görüşlerine ilişkin yüzde ve frekans değerleri tablolar halinde verilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Tablo-10 2005-2006 Sosyal Bilgiler Programı Kazanımları Hakkında Öğretmen Görüşlerine ilişkin yüzde ve frekans sonuçları

2005-2006 Sosyal Bilgiler Programı Kazanımları Hakkında Öğretmen Görüşleri	Hiç katılmıyorum		Çok az katılmıyorum		Katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
16. Kazanımların gerçekleşmesi için öğrencilerin araştırma yapması gereklidir.	1	,7	13	8,6	63	41,4	75	49,3	152	100
17. Kazanımların gerçekleşmesi için öğrencilerin proje üretmeleri gereklidir.	2	1,3	13	8,6	79	52,0	58	38,2	152	100
18. Kazanımların gerçekleşmesi için öğrencilerin arkadaşlarıyla birlikte çalışması gerekmektedir.	3	2,0	13	8,6	70	46,1	66	43,4	152	100

Kazanımların gerçekleşmesi için öğrencilerin araştırma yapması gerektiği konusunda olumlu düşünenler %90,7; öğrencilerin proje üretmesi gerektiği konusunda olumlu düşünenler %90,2; öğrencilerin arkadaşlarıyla işbirliği yapması konusunda olumlu düşünenler %89,5 oranında çıkmıştır. Bu da öğrencilerin aktifleşmesi konusunda öğretmenlerin bilinçli olduğunu göstermektedir. Yeni programda var olan anlayışa göre düz anlatım metoduyla ders anlatımının yeterli olmadığı bilincinde olan öğretmenler yeni anlayış çerçevesinde öğrencilerin kazanımları

gerçekleştirebilmeleri için aktif rol almaları gerektiğinin farkındadırlar. Sonuçlar, Anıl(1999)'ın yaptığı araştırmada bulduğu o dönem için mevcut programın amaç, içerik, öğrenme öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutları yönünden yeterince uygun bulunmaması sonucuyla paralellik göstermektedir.

Tablo-11 Kazanımlara Ait Toplam Değerler

	N	Ort.	SS	%
Kazanım	152	3,32	,60	83

Öğretmenlerin kazanımlara ait görüşleri en yüksek ortalamayla öğretmenlerin en olumlu düşündükleri boyut olmuştur. Geleneksel yaklaşıma göre öğretimde bulunmanın uzun yıllar sıkıntısını çeken öğretmenlerin, yeni uygulamayla bu problemlerden kurtulacaklarına olan inançları bu konuda olumlu düşüncelerine yol açmış olabilir. Anıl(1999), yaptığı araştırmada eski Sosyal Bilgiler programının öğelerinin yeterli olmadığını ortaya koymuştur. Ayrıca Sığan(1997) da yaptığı çalışmada programın geliştirilmesine ve değişikliklere ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenler de yeni programın bu soruna çözüm olacağını düşünmektedir.

C) Uygulamaya Yönelik Görüşlere Dair Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde öğretmenlerin programın uygulanması hakkında görüşlerine ilişkin yüzde ve frekans değerleri tablolar halinde verilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Tablo-12 2005-2006 Sosyal Bilgiler Programının Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşlerine ilişkin yüzde ve frekans sonuçları

2005-2006 Sosyal Bilgiler Programının Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşleri	Hiç katılmıyorum		Çok az katılmıyorum		Katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
22. Sosyal Bilgiler dersi etkinliklerini uygulamak için gereken materyali bulmada zorlanıyorum.	18	11,8	50	32,9	57	37,5	27	17,8	152	100
23. Sosyal Bilgiler etkinliklerini yaşanan çevreye uyarlamada zorlanıyorum.	32	21,1	56	36,8	46	30,3	18	11,8	152	100
24. Sosyal Bilgiler etkinliklerinin evde yapılacak kısmında veliler öğrencilere yeterince destek olmuyor.	9	5,9	26	17,1	60	39,5	57	37,5	152	100
25. Ekonomik yetersizlikler Sosyal Bilgiler etkinliklerinin tam olarak uygulanabilmesini olumsuz etkiliyor.	12	7,9	38	25,0	48	31,6	54	35,5	152	100
26. Öğrenci seviyelerinin birbirine uygun olmaması Sosyal Bilgiler etkinliklerini uygularken sıkıntı yaratıyor	6	3,9	36	23,7	64	42,1	46	30,3	152	100
27. Okulun fiziki şartları Sosyal Bilgiler etkinliklerinin uygulanmasını zorlaştırıyor.	24	15,8	48	31,6	50	32,9	30	19,7	152	100

Öğretmenlerin yeni yaklaşımı kavramış olmalarına dair çıkan olumlu sonuçların yanında uygulama boyutunda olumsuz sonuçlar gözümüze çarpmaktadır. Etkinlikleri uygulamak için gereken materyalleri bulmada zorlandığını ifade eden öğretmenlerin oranı %55,3 iken bu konuda zorlanmadığını ifade eden öğretmenlerin oranı %44,7'dir. Şehir merkezindeki öğretmenlerin bu konuda bir sıkıntı yaşamazken köy okullarının materyal bulmada zorlanmış olabilecekleri düşünülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin mevcut etkinlikleri buldukları çevreye uyarlama konusunda olumsuz görüş bildirecekleri düşünülmekteyken öğretmenlerin %57,9 oranıyla bu konuda zorlanmadıkları tespit edilmiştir.

Yeni programın uygulanması noktasında en büyük problemlerden birisi de velilerin öğrencilere yeterince destek olmaması konusunda görülmektedir.

Öğretmenlerin %77'si velilerin ödevleri konusunda öğrencilere yeterince destek olmadığını ifade etmektedir. Bu durumun velilerin programı bilmemeleri, tam olarak kavrayamamaları ya da genel ilgisizliklerinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Buna ilave olarak ailelerin maddi olanaklarının yetersiz olması da programın tam olarak uygulanması konusundaki engellerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin %67,1'i ekonomik yetersizliklerin etkinliklerin tam olarak uygulanabilmesini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Öğrenci seviyelerindeki farklılıkların etkinlikleri uygulama sürecinde öğretmenlere sıkıntı yarattığı da yapılan anket sonucunda görülmüştür. Bu konuya katılan öğretmenlerin oranı % 72,4'tür. Okullarda zaman zaman uygulanan seviye gruplarının yeni programın uygulanması konusunda olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Son olarak okulun fiziki şartlarının da uygulamayı doğru orantılı olarak etkilediğini söyleyebiliriz. Eğer öğrencilerin aktif olmalarını sağlayacak araç-gereç ve imkanların öğrenciye sunulduğu bir okul söz konusuysa programın daha kolay ve başarılı bir şekilde uygulanacağı muhakkaktır. Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 410/03 sayılı ve 17/01/2006 tarihli yazısında 1-5.sınıflar programlarının uygulanmasına yönelik raporunda ortaya konulan sorunlarla araştırma bulguları paralellik göstermektedir. Bu raporda, sınıfların fiziki şartlarının yeniden mevcut programa göre düzenlenmesi gerektiği; veli desteğinin yetersiz olduğu; grup çalışmalarının seviyesi düşük öğrencileri pasifleştirdiği ifade edilmiştir.

Tablo-13 Uygulamaya Ait Toplam Değerler

	N	Ort.	SS	%
Uygulama	152	2,27	,74	56,75

Öğretmenlerin bu boyuttaki sorulara verdikleri cevapların olumsuz olduğu Tablo 13'ten de çıkarılmaktadır. Verilen cevapların ortalaması 2,27 olarak tespit edilmiştir.

D) Değerlendirmeye Yönelik Görüşlere Dair Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde öğretmenlerin program içerisinde öğrencilerin kazanımlarını değerlendirmeye yönelik görüşlerine ilişkin yüzde ve frekans değerleri tablolar halinde verilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Tablo-14 2005-2006 Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi Hakkında Öğretmen Görüşlerine ilişkin yüzde ve frekans sonuçları

2005-2006 Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi Hakkında Öğretmen Görüşleri	Hiç katılmıyorum		Çok az katılmıyorum		Katılmıyorum		Tamamen katılmıyorum		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
19. Yeni programa göre öğrencilere süreç değerlendirme uyguluyorum.	15	9,9	46	30,3	77	50,7	14	9,2	152	100
20. Yeni programa göre öğrencilerin ürün dosyalarının değerlendirmesini yapıyorum.	15	9,9	37	24,3	76	50,0	24	15,8	152	100
21. Sosyal Bilgiler etkinliklerinin uygulanabilmesi için ayrılan zaman yeterlidir.	56	36,8	50	32,9	36	23,7	10	6,6	152	100

Öğretmenler kendilerine yöneltilen soru doğrultusunda öğrencilere süreç değerlendirme uyguladıklarını söylemiş; buna katılmayan öğretmenlerin oranı ise %40,2 gibi çok da az olmayan bir oranda çıkmıştır. Eski sisteme göre öğrencilerin ürünleri ile ilgilenmeye ve onları sonuca göre değerlendirmeye almış öğretmenlerin ürünün ortaya çıkarılması süresince öğrencinin geçirdiği aşamaları bir bütün olarak değerlendirmesinin kolay olmayacağı göz önünde bulundurularak bu oranın zaman içinde azalacağı düşünülmektedir. Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 410/03 sayı ve 17/01/2006 tarihli raporunda da ölçme ve değerlendirme formlarının çokluğunun zaman ve kağıt israfı oluşturduğundan bahsedilmiştir. Öğretmenlerin bu sebeple de süreç değerlendirme uygulamıyor olabilecekleri göz önünde bulundurulabilir

Bir önceki soruya paralel olarak öğretmenlerin, öğrencilerin ürün dosyalarının değerlendirmesini yaptığı yönündeki görüşlerinin % 65,8'i olumludur. Ayrıca uygulanan etkinliklerin değerlendirmeye alınabilmesi amacıyla tamamlanmaları için ayrılan sürenin yetersiz olduğu konusundaki öğretmen görüşlerinin oranı da % 69,7'dir. Anıl(1999)'ın yaptığı araştırmada haftalık ders saati süresinin içeriğin kazandırılmasında yeterli olmadığına dair görüşü, araştırmada çıkan bulgularla paralellik oluşturmuştur. Mevcut müfredatın ve öğrencinin rollerinin zenginleştirilmesiyle ortaya çıkarılan yeni anlayışla hazırlanmış programda ders saati sayısının artırılmamış olmasının bu sıkıntıya neden olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca uygulamanın yeni olması, öğretmenlerin kendilerine emsal teşkil edecek örneklere göre davranmalarına da olanak vermemektedir. Bu durumda değerlendirme formlarının tam ve zamanında doldurulabilmesi konusunda öğretmenlerin bir süre daha sıkıntı yaşayacakları düşünülmektedir.

Tablo-15 Değerlendirmeye Ait Toplam Değerler

	N	Ort.	SS	%
Değerlendirme	152	2,44	,65	61

Uygulama boyutunda olduğu gibi değerlendirme boyutunda da öğretmenler, zaman, materyal ve deneyim eksiklikleri gibi sıkıntılardan kaynaklanabileceği düşünülen olumsuz görüşe sahiptir. Bu olumsuz düşüncelerin de programı uyguladıkça atılacağı varsayılırsa yeni programla öğrencilerin sadece yazılı ve sözlü sınavlarla değil öğretime katılma sürecinin de değerlendirileceği ifade edilebilir.

III. ÖĞRETMENLERİN PROGRAMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde öğretmenlerin programa ilişkin genel görüşlerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Karşılaştırma her bir boyutun toplam puanları üzerinden gerçekleştirilmiştir.

A) Cinsiyet Değişkenine Göre Görüşlerin Değerlendirilmesi

Öğretmenlerin anketin birinci bölümüne vermiş oldukları cevapların cinsiyetleri ile ilişkili olup olmadıklarına t testi ile bakılmış olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo-16 Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Değerleri

		N	Ort	SS	t	p
genel görüş	Kadın	65	2,71	,60	,55	,46
	Erkek	87	2,64	,58		
	TOPLAM	152	2,67	,59		
uygulama	Kadın	65	2,33	,89	,73	,40
	Erkek	87	2,22	,61		
	TOPLAM	152	2,27	,74		
kazanım	Kadın	65	3,26	,60	1,25	,26
	Erkek	87	3,37	,60		
	TOPLAM	152	3,32	,60		
değerlendirme	Kadın	65	2,37	,76	1,04	,31
	Erkek	87	2,48	,56		
	TOPLAM	152	2,44	,65		

Bayan ve erkek öğretmenlerin programa yönelik genel görüş, uygulama, kazanım ve değerlendirme boyutlarına yaklaşımları benzer oranlarda olmakla beraber, programın amacına yönelik sorulara genel itibariyle daha olumlu cevap verdikleri görülmüştür. Bu da programın amacının öğretmenler tarafından anlaşıldığını, ancak uygulama ya da değerlendirme konusunda bir takım endişeler taşıdıklarını düşünmemize yol açabilmektedir. Ayrıca cinsiyet değişkeniyle öğretmenlerin düşünceleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmaması, bayan öğretmenlerin programın uygulanmasına ve yeniliklere daha ılımlı yaklaştıklarına dair mevcut kanaati çürütmektedir. Akar(2001), yaptığı araştırmada bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla eski programa daha olumsuz baktıklarını ortaya koymuştur. Ancak araştırmacının yaptığı çalışmada ortaya koyduğu bulgularda buna benzer anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ayrıca Rumevleklioğlu(2003)'nun bayan öğretmenlerin eski programı uygulamada erkek öğretmenlere nazaran daha fazla sorunla karşılaştıklarına

dair bulgusundan yola çıkarak yeni programa karşı daha istekli olabilecekleri hipotezi mevcut bulgularda böyle bir sonucun çıkmamasıyla çürütülmüştür.

B) Kıdem Değişkenine Göre Görüşlerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar yine boyutlar halinde görevde buldukları süre değişkenine göre F testiyle karşılaştırılarak anlamlı bulunan sonuçlar Tukey testi ile yorumlanmıştır. Ancak, değerlendirmede, gruplar arası farklılığın anlamlı çıkabilmesi için frekansları düşük olan 1-5 yıl ve 6-10 yıl aralıkları birleştirilerek 1-10 yıl şeklinde alınmış, böylece gruplarda yer alan öğretmen sayılarının birbirine yakın olması sağlanmıştır.

Tablo-17 Öğretmen Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ortalama, standart sapma ve F testi değerleri

		N	Ort	SS	F	p	Gruplar arası fark
genel görüş	1- 1-10 yıl	47	2,59	,60	1,47	,23	
	2- 11-15 yıl	40	2,68	,55			
	3- 16-20 yıl	26	2,87	,46			
	4- 21+	39	2,61	,66			
	TOPLAM	152	2,67	,59			
uygulama	1- 1-10 yıl	47	2,02	,67	4,13	,01	3-1
	2- 11-15 yıl	40	2,25	,68			
	3- 16-20 yıl	26	2,62	,93			
	4- 21+	39	2,35	,65			
	TOPLAM	152	2,27	,74			
kazanım	1- 1-10 yıl	47	3,21	,73	1,29	,28	
	2- 11-15 yıl	40	3,40	,49			
	3- 16-20 yıl	26	3,27	,60			
	4- 21+	39	3,43	,51			
	TOPLAM	152	3,32	,60			
değerlendirme	1- 1-10 yıl	47	2,38	,66	,17	,92	
	2- 11-15 yıl	40	2,47	,73			
	3- 16-20 yıl	26	2,44	,52			
	4- 21+	39	2,47	,63			
	TOPLAM	152	2,44	,65			

Bulgularla kıdem değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan F testi sonucunda öğretmenlerin programa yönelik genel

görüŖ, kazanım ve değerlendirme boyutlarının görevde kalınan süre ile aralarındaki iliŖki anlamlı bulunmazken uygulama boyutunda 16-20 yıl görevde kalan öğretmenlerin 1-10 yıl arası görevde kalan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir iliŖki bulunmuŖtur. 16-20 yıl görev yapan öğretmenlerin 1-10 yıl arası görev yapan öğretmenlere nazaran daha olumlu görüŖ bildirdikleri sonucuna varılmıŖtır. Bu da araŖtırmacının geleneksel yaklaŖıma göre eğitim veren öğretmenlerin yeni programa eleŖtirel yaklaŖacakları yönündeki ifadesiyle çeliŖki yaratmaktadır. Ayrıca Rumevlekliloğlu(2003) da yaptığı çalıŖmada mesleki kıdemi 16-20 yıl arası olan öğretmenlerin kıdemi 1-10 yıl olan öğretmenlere oranla Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının son geliŖmelere göre yenilenmesine desteklerinin daha fazla olduğunu ortaya koymuŖtur. Bu da araŖtırmacının bulgularıyla paralellik göstermektedir.

C) Sınıf DeęiŖkenine Göre GörüŖlerin Değerlendirilmesi

Öğretmenlerin okuttıkları sınıfla belirttikleri görüşler arasında anlamlı bir iliŖki olup olmadığı t testi ile ölçülmüŖ ve bulgular aŖaęıdaki Ŗekilde yorumlanmıŖtır.

Tablo-18 Öğretmen GörüŖlerinin Okutulan Sınıf DeęiŖkenine Göre ortalama, standart sapma ve t testi değerleri

		N	Ort	SS	t	p
genel görüŖ	4. sınıf	78	2,68	,59	,06	,81
	5. sınıf	74	2,66	,59		
	TOPLAM	152	2,67	,59		
uygulama	4. sınıf	78	2,41	,80	6,26	,01
	5. sınıf	74	2,11	,64		
	TOPLAM	152	2,27	,74		
kazanım	4. sınıf	78	3,26	,59	1,82	,18
	5. sınıf	74	3,39	,61		
	TOPLAM	152	3,32	,60		
değerlendirme	4. sınıf	78	2,37	,73	1,81	,18
	5. sınıf	74	2,51	,54		
	TOPLAM	152	2,44	,65		

Öğretmenlerin 4. ya da 5. sınıfı okutmalarının görüşleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüŖ, bunun yanında her iki sınıfı okutan öğretmenlerin de

programın amacına yönelik görüşlerinin genel görüşlerinden, uygulama ve değerlendirmeye yönelik görüşlerinden daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

D) Hizmet içi Eğitim Seminerine Katılma Değişkenine Göre Görüşlerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde öğretmenlerin almış olduğu hizmet içi seminer ve görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Sonuçların daha anlamlı olması için 4+kez seminere katılmış öğretmenlerle 3 kez ve 2 kez katılmış öğretmenler birleştirilerek 2+kez grubu oluşturulmuş; gruplardaki öğretmen sayıları birbirine yaklaştırılmaya çalışılmıştır.

Tablo-19 Öğretmen Görüşlerinin Hizmetiçi Eğitim Seminerine Katılma Değişkenine Göre ortalama, standart sapma ve t testi değerleri

		N	Ort	SS	t	p
genel görüş	1 kez	102	2,62	,57	1,83	,18
	2+kez	50	2,76	,62		
	TOPLAM	152	2,67	,59		
uygulama	1 kez	102	2,23	,62	,95	,33
	2+kez	50	2,35	,94		
	TOPLAM	152	2,27	,74		
kazanım	1 kez	102	3,27	,65	2,47	,12
	2+kez	50	3,43	,48		
	TOPLAM	152	3,32	,60		
değerlendirme	1 kez	102	2,41	,68	,45	,51
	2+kez	50	2,49	,58		
	TOPLAM	152	2,44	,65		

Bulgular yorumlandığında öğretmenlerin katılmış olduğu seminerlerle görüşleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür. Bunun yanında gruplar arasında en olumlu görüşler 3,43 ortalamaıyla 2+kez seminere katılmış öğretmenlerin programın uygulanmasına yönelik görüşleridir. Bu da öğretmenlerin katılmış olduğu seminerlerin, programın nasıl uygulanacağı konusunda kendilerini bilinçlendirdiğini düşünmemize yol açabilir.

IV. ÖĞRETMENLERİN 4. VE 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YER ALAN ETKİNLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNE DAİR BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğretmenlerin 4. ve 5. sınıfta yer alan etkinliklere ilişkin görüşleri alınarak öğrencilere kazandırılacağı düşünülen kazanımlara göre etkinlikler; araştırma-proje üretme- işbirliği- işlevsellik- yaratıcılık olarak 5 grupta toplanmış; etkinliklerin uygulanmasıyla bu kazanımların öğrencilere kazandırılıp kazandırılmayacağı öğretmenlere sorulmuş; elde edilen verilerin yüzde ve frekans değerleri tablo halinde verilerek yorumlanmıştır.

Tablo-20 Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Etkinliklere İlişkin Öğretmen Görüşlerine Dair Yüzde ve Frekans Değerleri

	N	Ort	Standart Sapma	%
Araştırma	152	3,08	,65	77
Proje Üretme	151	2,98	,65	74,5
İşbirliği	152	2,98	,66	74,5
İşlevsellik	151	3,20	,59	80
Yaratıcılık	152	3,04	,64	76
Genel	152	3,06	,55	76,5

Öğretmenler, öğrencilerden yapmaları istenen etkinliklerin genel olarak öğrencilere araştırma, proje üretme, işbirliği, işlevsellik ve yaratıcılık becerilerini kazanmalarını sağlayacağı konusunda olumlu düşünmektedirler. Bu da öğretmenlerin etkinliklerle programın amacına ulaşabileceğini düşündüklerini göstermektedir. %80 ile en yüksek oran öğrencilerin öğrendiklerini gündelik hayata uyarlayabilecekleri işlevsellik boyutunda çıkmıştır. En az oran ise %74,5 ile proje üretme ve işbirliği boyutundadır. Şimdiye kadar geleneksel yaklaşımda eğitim gören öğrencilerin, kendilerine verilenleri almayla yetindikleri göz önünde bulundurulduğunda yapılandırmacılığın gerektirdiği özgün üretimde bulunmanın uygulanması konusunda

ilk yıllarda çok yüksek başarının elde edilememesi normal görülmektedir. Aynı şekilde bireysel başarının ön planda tutulduğu eski uygulamanın yanında öğrencilerin birlikte hareket etmelerinin de zaman alacağı; işbirliği boyutundaki düşüklüğün sebebinin negatif transfer olabileceği düşünülmektedir. Bu konu Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 410/03 sayı ve 17/01/2006 tarihli raporunda da öğrencilerdeki rekabet düşüncesinin işbirliğini olumsuz etkilediği şeklinde ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin kendi etkinliklerini üretmeye başlamalarıyla ve etkinlikleri uygulama konusunda pratik kazanmalarıyla gelecek yıllarda programın amacına daha fazla ulaşılacağı düşünülmektedir. Durumun tersi düşünüldüğünde öğretmenler yeni ve özgün etkinlik üretmek yerine mevcut etkinlikleri tekrarlama yoluna giderlerse program amacından hızla uzaklaşacaktır. Bu durumda etkinlik temelli anlayış sayesinde öğrencilerin işbirliğine dayalı öğrenmeyi gerçekleştirerek, sınıf içinde yaptıkları sunumlarla da özgüven duygusu kazanabilmeleri beklenirken; kendilerinden önceki öğrencilerin yaptıklarını tekrar eden üreticilikten uzak bir yapı sergileyeceklerdir.

V. ÖĞRETMENLERİN ETKİNLİKLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde öğrencilerin yapmaları için çalışma kitaplarında bulunan etkinliklere dair öğretmen görüşleri, bağımsız değişkenlerle karşılaştırılmış ve bulgularla yorumlarına aşağıda yer verilmiştir.

A) Okutulan Sınıf Değişkenine Göre Etkinlikle İlgili Görüşlerin Değerlendirilmesi

Sınıf değişkeninin etkinliklere ilişkin görüşler üzerinde etkili olup olmadığına t testi ile bakılmış ve bulgular yorumlanmıştır.

Tablo-21 Etkinliklerin Okutulan Sınıf Değişkenine Göre Ortalama, Standart Sapma Ve t Testi Değerleri

		N	Ort	SS	t	p
araştırma	4.sınıf	78	3,18	,63	4,36	,04
	5.sınıf	74	2,96	,66		
	TOPLAM	152	3,08	,65		
proje üretme	4.sınıf	78	2,98	,71	,01	,93
	5.sınıf	73	2,97	,59		
	TOPLAM	151	2,98	,65		
işbirliği	4.sınıf	78	2,99	,68	,02	,89
	5.sınıf	74	2,97	,65		
	TOPLAM	152	2,98	,66		
işlevsellik	4.sınıf	78	3,29	,66	3,88	,05
	5.sınıf	73	3,11	,50		
	TOPLAM	151	3,20	,59		
yaratıcılık	4.sınıf	78	3,10	,63	1,67	,20
	5.sınıf	74	2,97	,65		
	TOPLAM	152	3,04	,64		
genel	4.sınıf	78	3,11	,59	1,50	,22
	5.sınıf	74	3,00	,52		
	TOPLAM	152	3,06	,55		

Araştırmaya yönelik öğrenci etkinlikleri ile işlevselliğe yönelik etkinliklere ilişkin öğretmen görüşlerinin okutulan sınıf düzeyine göre farklılaştığı görülmektedir. 4.sınıf öğretmenleri söz konusu etkinliklerin kazanımları gerçekleştirmeleri konusunda daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Etkinliklerin gerçekleştireceği varsayılan diğer kazanımlarla ilgili öğretmen görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür.

B) Cinsiyet Değişkenine Göre Etkinlikle İlgili Görüşlerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde öğretmenlerin, etkinliklerin yerleştireceği kazanımlara ilişkin görüşlerle cinsiyet değişkeni arasında bir ilişki olup olmadığına dair istatistiksel çözümlemelere yer verilmiştir.

Tablo-22 Etkinliklerin Cinsiyet Değişkenine Göre Ortalama, Standart Sapma Ve t Testi Değerleri

		N	Ort	SS	t	p
araştırma	kadın	65	3,17	,61	2,52	,11
	erkek	87	3,00	,68		
	TOPLAM	152	3,08	,65		
Proje üretme	kadın	64	3,04	,67	1,25	,26
	erkek	87	2,92	,63		
	TOPLAM	151	2,98	,65		
işbirliği	kadın	65	3,02	,70	,44	,51
	erkek	87	2,95	,64		
	TOPLAM	152	2,98	,66		
işlevsellik	kadın	65	3,35	,57	7,78	,01
	erkek	86	3,09	,58		
	TOPLAM	151	3,20	,59		
yaratıcılık	kadın	65	3,13	,71	2,35	,13
	erkek	87	2,97	,58		
	TOPLAM	152	3,04	,64		
genel	kadın	65	3,15	,57	3,15	,08
	erkek	87	2,99	,53		
	TOPLAM	152	3,06	,55		

Etkinliklerin uygulanmasıyla elde edilecek araştırma, proje üretme, işbirliği, yaratıcılık kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından farklılık görülmemekle beraber tek anlamlı farklılık işlevsellik boyutunda görülmüştür. Etkinliklerin öğrencilerin öğrendiklerine işlevsellik kazandıracığı konusunda bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu bir görüşe sahip olduğu görülmektedir.

C) Kıdem Değişkenine Göre Etkinlikle İlgili Görüşlerin Değerlendirilmesi

Kıdem değişkeniyle öğretmenlerin etkinliklerle ilgili görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmek için F testi yapılmıştır. Ancak istatistiksel işlem yapılmadan önce gruptaki öğretmen sayılarının birbirine benzer olması için 0-5 yıl ile 6-10 yıl grupları birleştirilerek 0-10 yıl grubu oluşturulmuştur.

Tablo-23 Etkinliklerin Yapılma Düzeylerinin Kıdem Değişkenine Göre F Testi İle Karşılaştırılması

		N	Ort	SS	F	p
araştırma	1- 0-10 yıl	47	2,93	,67	1,46	,23
	2- 11-15 yıl	40	3,17	,62		
	3- 16-20 yıl	26	3,22	,60		
	4- 21+	39	3,06	,68		
	TOPLAM	152	3,08	,65		
proje üretme	1- 0-10 yıl	47	2,86	,68	1,19	,32
	2- 11-15 yıl	40	3,10	,62		
	3- 16-20 yıl	26	3,06	,59		
	4- 21+	38	2,93	,68		
	TOPLAM	151	2,98	,65		
işbirliği	1- 0-10 yıl	47	2,94	,71	,48	,70
	2- 11-15 yıl	40	3,06	,58		
	3- 16-20 yıl	26	3,04	,65		
	4- 21+	39	2,91	,71		
	TOPLAM	152	2,98	,66		
işlevsellik	1- 0-10 yıl	47	3,23	,61	,86	,47
	2- 11-15 yıl	40	3,27	,55		
	3- 16-20 yıl	26	3,24	,58		
	4- 21+	38	3,07	,61		
	TOPLAM	151	3,20	,59		
yaratıcılık	1- 0-10 yıl	47	2,93	,68	2,29	,08
	2- 11-15 yıl	40	3,24	,61		
	3- 16-20 yıl	26	3,09	,53		
	4- 21+	39	2,92	,66		
	TOPLAM	152	3,04	,64		
genel	1- 0-10 yıl	47	2,98	,57	1,22	,30
	2- 11-15 yıl	40	3,17	,52		
	3- 16-20 yıl	26	3,13	,52		
	4- 21+	39	2,98	,59		
	TOPLAM	152	3,06	,55		

Öğretmenlerin etkinliklere ilişkin görüşleriyle meslekte buldukları yıllar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak genel olarak öğretmenlerin kıdemlerine bakılmaksızın etkinliklerin öğrencilere işlevsellik kazandıracağına dair öğretmenlerin daha olumlu görüşe sahip oldukları görülmüştür. Mesleğe yeni başlamış öğretmenlerin de, davranışçı yaklaşıma göre uzun yıllar eğitim öğretim vermiş öğretmenlerin de yeni müfredatta etkinliklerle öğrencilerin aktifleştirileceğine olan

inançları aynıdır. Bu bakımdan kıdemi fazla olan öğretmenlerde olması beklenen negatif transferin bulgulara yansımaması programın geleceği açısından umut vericidir.

D) Hizmet içi Eğitim Seminerine Katılma Değişkenine Göre Etkinlikle İlgili Görüşlerin Değerlendirilmesi

Öğretmenlerin etkinliklere yönelik verdikleri görüşlerle aldıkları hizmet içi eğitim kursları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmek için ilk olarak, seminere 1 kez giden öğretmenlerin sayıları ile diğer grupların sayıları arasında çok fark olması sebebiyle, 2,3 ve 4+kez seminere katılanların grupları birleştirilerek 2+kez grubu oluşturulmuş ve değişkenin ikiye düşürülmesiyle t testi uygulanmıştır. Bulgular ve yorumlar aşağıdaki gibidir.

Tablo-24 Etkinliklerin Hizmet içi Eğitim Seminerine Katılma Değişkenine Göre Ortalama, Standart Sapma Ve t Testi Değerleri

		N	Ort	SS	t	p
araştırma	1 kez	102	2,98	,65	6,82	,01
	2 +kez	50	3,27	,63		
	TOPLAM	152	3,08	,65		
proje üretme	1 kez	102	2,93	,66	1,65	,20
	2 +kez	49	3,07	,62		
	TOPLAM	151	2,98	,65		
işbirliği	1 kez	102	2,94	,67	1,22	,27
	2+kez	50	3,07	,65		
	TOPLAM	152	2,98	,66		
işlevsellik	1 kez	101	3,15	,63	2,25	,14
	2+kez	50	3,31	,49		
	TOPLAM	151	3,20	,59		
yaratıcılık	1 kez	102	3,00	,67	,86	,36
	2+kez	50	3,11	,57		
	TOPLAM	152	3,04	,64		
genel	1 kez	102	3,00	,57	3,08	,08
	2+kez	50	3,17	,50		
	TOPLAM	152	3,06	,55		

Öğretmenlerin; etkinliklerin kazandıracığı proje üretme, işbirliği, işlevsellik, yaratıcılık boyutları ile hizmet içi seminere katılma değişkeni arasında anlamlı bir

farklılık görülmemektedir. Ancak araştırma boyutunda hizmet içi seminere 2+kez katılan öğretmenlerin, 1 kez katılan öğretmenlere göre daha olumlu görüşe sahip oldukları yönünde bir anlamlılık görülmüştür. Bu da hizmet içi eğitim seminerine katılan öğretmenlerin programda araştırma yapmanın önemini iyi kavradıklarını ve bu kazanıma yönelik etkinliklerin yapılmasına önem gösterdiklerini düşünmemize yol açabilir.

VI KORELASYONLAR

Öğretmenlerin program hakkındaki görüşleri ve etkinliklerin uygulanmasıyla elde edilecek kazanımlara ilişkin görüşleri arasındaki ilişki Pearson korelasyonu ile incelenmiş olup sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo-25 Etkinlikler ve Öğretmen Görüşlerine Yönelik Korelasyonlar

	genel görüş	uygulama	kazanım	değerlendirme	araştırma	proje üretme	işbirliği	işlevsellik	yaratıcılık
genel görüş	1								
uygulama	,24(**)	1							
kazanım	,34(**)	-,11	1						
değerlendirme	,29(**)	,07	,33(**)	1					
araştırma	,53(**)	,07	,32(**)	,27(**)	1				
proje üretme	,50(**)	,14	,36(**)	,38(**)	,68(**)	1			
işbirliği	,52(**)	,16(*)	,33(**)	,41(**)	,61(**)	,80(**)	1		
işlevsellik	,50(**)	,10	,27(**)	,22(**)	,63(**)	,69(**)	,73(**)	1	
yaratıcılık	,52(**)	,09	,27(**)	,24(**)	,63(**)	,68(**)	,65(**)	,74(**)	1

** Korelasyon, 0.01 düzeyinde manidardır.

* Korelasyon, 0.05 düzeyinde manidardır.

Öğretmenlerin programa ilişkin genel görüşleriyle uygulamaya ilişkin görüşleri arasında pozitif bir korelasyon olduğu görülmüştür ($r=0,238$). Yine öğretmenlerin genel görüşleriyle kazanımlar ($r=0,34$), değerlendirmeye ilişkin görüşler ($r=0,288$) düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca etkinliklerin öğrencilere kandıracağı düşünülen araştırma ($r=0,53$), proje üretme($r=0,5$), işbirliği($r=0,52$), işlevsellik($r=0,5$) ve yaratıcılık($r=0,52$) boyutları ile öğretmenlerin program hakkındaki genel görüşleri

arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin uygulamaya yönelik görüşleriyle kazanımlara ve değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında bir ilişki görülmemiştir. Öğrencilerin araştırma yapmalarına, proje üretmelerine, bilgiyi gündelik hayatta kullanabilecekleri işlevselliğe ve yaratıcılık güçlerinin gelişmesini sağlayacak etkinliklere yönelik görüşleri ile uygulamaya yönelik görüşleri arasında da anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Öğretmenlerin programın kazanımlarına ilişkin görüşleri ile değerlendirmeye ilişkin görüşleri arasında($r=0,33$) anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin kazanımlara ilişkin görüşleri ile etkinliklerin araştırma($r=0,32$), proje üretme($r=0,36$), işbirliği($r=0,33$), işlevsellik($r=0,27$), yaratıcılık ($r=0,27$) boyutları arasında pozitif korelasyon olduğu görülmüştür

Öğretmenlerin değerlendirmeye yönelik görüşleri ile etkinliklerin araştırma($r=0,27$), proje üretme($r=0,38$), işbirliği($r=0,41$), işlevsellik($r=0,22$) ve yaratıcılık($r=0,24$) boyutları arasında da pozitif korelasyon tespit edilmiştir. Uygulanacak yapılandırmacı programın öğrencileri araştırma yapmaya sevkettiğini düşünen öğretmenlerin, proje üretme($r=0,68$), işbirliği($r=0,61$), işlevsellik($r=0,69$), yaratıcılık($r=0,68$) boyutlarındaki düşünceleri arsında pozitif korelasyon görülmektedir. Bulgular içinde en yüksek korelasyon($r=0,80$) etkinliklerin proje üretme kazanımını gerçekleştirmesine yönelik öğretmen görüşleriyle işbirliği kazanımını gerçekleştirmeye yönelik görüşler arasındadır. Proje üretme boyutu ile işlevsellik($r=0,69$) ve yaratıcılık($r=0,68$) boyutları arasında da pozitif korelasyon görülmektedir. Etkinliklerin, öğrencilerin birbirleriyle iletişimlerini artıran, işbirliği boyutuyla işlevsellik($r=0,73$) ve yaratıcılık($r=0,65$) boyutları arasında olumlu bir ilişki tespit edilmiştir. Son olarak öğrencilerin elde ettikleri bilgileri gündelik hayatta da kullanabileceklerini savunan işlevsellik boyutu ile yaratıcılık boyutu arasında da yine pozitif bir korelasyon görülmektedir($r=0,74$).

IV.BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde Uşak ili merkez ilçede görev yapan 152 ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenine uygulanan anket sonuçlarının değerlendirilmesi ile elde edilen bulgulara göre varılan sonuçlara yer verilmiş ve bu sonuçlar doğrultusunda yapılan önerilere yer verilmiştir.

I. SONUÇLAR

Araştırmadan elde edilen sonuçlar Sosyal Bilgiler programının uygulanışı ve etkinliklere göre sonuçlar ile alt ölçeklerin betimsel değişkenlere göre sonuçları olmak üzere iki başlık altında betimlenmiştir.

A) Sosyal Bilgiler Programı, Uygulanışı ve Etkinliklere İlişkin Sonuçlar

Yapılan çalışmadan alınan sonuçlara göre öğretmenler yapılandırmacı yaklaşıma olumlu bakmaktadır. Yapılan değişikliklerin zaman içinde yerine oturacağını düşünen öğretmenler bu uygulama ile meslektaşları ve velilerle iletişimin arttığını düşünmektedirler. Bunun yanı sıra yöneticilerle işbirliği sağladığı düşüncesi öğretmenler tarafından kabul görmemiştir.

Programın uygulanması için MEB tarafından verilen etkinlik örnekleri öğretmenler tarafından yeterli görülürken program içerisinde var olan kazanımların

gerçekleşebilmesi için öğrencilerin araştırma yapmaları, proje üretmeleri ve grup halinde çalışmalarını gerektiği konusunda öğretmenler olumlu görüş bildirmiştir.

Öğretmenler Sosyal Bilgiler programı içindeki etkinlikleri uygulamak için gerekli materyalleri bulmada zorlandıklarını ancak bu etkinlikleri buldukları çevreye uyarlayabilme konusunda sıkıntı yaşamadıklarını ifade etmiştir. Ayrıca velilerin öğrencilerle yeterince ilgilenmemelerinin ve ailenin sosyo ekonomik düzeyinin de programı uygulama konusunda sıkıntı yarattığı düşüncesinde hem fikirdirler. Öğrenciler arasında seviye farklılıklarının bulunması da uygulama konusundaki sıkıntılardan bir diğeri olarak tespit edilmiştir. Ayrıca okulun fiziki şartlarının kötü olmasının uygulamayı olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

Geleneksel yaklaşımdan farklı olarak yapılandırmacı yaklaşımın ölçme-değerlendirme konusunda getirdiği yeniliklerden süreç değerlendirmenin ve ürün dosyası değerlendirmenin öğretmenler tarafından uygulandığı ancak etkinlikler için ayrılan zamanın yetersiz olduğunun düşünüldüğü görülmüştür.

Öğretmenler, etkinliklerin öğrencilere kazanımların gerçekleştirilmesi konusunda yardımcı olduklarını belirtmişler, bu konuda en olumlu görüş işlevsellik kazanımında belirtilmiştir.

B) Alt Ölçeklerin Betimsel Değişkenlere Göre Sonuçları

Belirlenen alt ölçeklerle betimsel değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına dair veriler ilk olarak aşağıdaki gibi tablolandırılmış daha sonra bu tablo betimsel değişkenlere göre alt başlıklar halinde açıklanmıştır.

Tablo-26 Alt Problemlere İlişkin Bulguların Betimsel Değişkenlere Göre Toplu Sonuçları

ALT ÖLÇEKLER	Okutulan Sınıf	Cinsiyet	Kıdem	H.İç Eğitim
Programa yönelik genel görüşler	-	-	-	-
Programın amacına yönelik görüşler	-	-	-	-
Uygulamaya yönelik görüşler	-	-	+	-
Değerlendirmeye yönelik görüşler	-	-	-	-
Etkinliklerin öğrenciye araştırma becerisini kazandırmasına dair görüşler	+	-	-	+
Etkinliklerin öğrenciye proje üretme becerisini kazandırmasına dair görüşler	-	-	-	-
Etkinliklerin öğrenciye işbirliği becerisini kazandırmasına dair görüşler	-	-	-	-
Etkinliklerin öğrenciye işlevsellik becerisini kazandırmasına dair görüşler	-	+	-	-
Etkinliklerin öğrenciye yaratıcılık becerisini kazandırmasına dair görüşler	-	-	-	-

“+” alt ölçekle betimsel değişken arasında anlamlı ilişki olduğunu gösterir

“-” alt ölçekle betimsel değişken arasında anlamlı ilişki olmadığını gösterir

1. Ölçeklerin Okutulan Sınıf Değişkenine Göre Sonuçları

Okutulan sınıf değişkenine göre tek anlamlı farklılık etkinliklerin öğrenciye araştırma becerisini kazandırmasına dair görüşlerde tespit edilmiştir. 4. sınıf öğretmenleri söz konusu etkinliklerin kazanımları gerçekleştirme konusunda 5. sınıf öğretmenlerine göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

2. Ölçeklerin Cinsiyet Değişkenine Göre Sonuçları

Cinsiyet değişkenine göre etkinliklerin öğrenciye işlevsellik becerisini kazandırmasına dair görüşlerde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Etkinliklerin

öğrencilere işlevsellik kazandıracağı konusunda bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu bir görüşe sahip olduğu görülmektedir.

3. Ölçeklerin Kıdem Değişkenine Göre Sonuçları

Öğretmenlerin programın uygulanmasına yönelik görüşleri ile meslekte buldukları yıl arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. 16-20 yıl arası görevde kalan öğretmenler, 1-10 yıl görevde kalan öğretmenlere oranla daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

4. Ölçeklerin Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Değişkenine Göre Sonuçları

Öğretmenlerin katıldıkları bilgilendirme seminerlerine katılma değişkeni ile etkinliklerin öğrenciye araştırma becerisini kazandırmaya dair görüşleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmış olup hizmet içi eğitim seminerine 2+kez katılan öğretmenlerin 1 kez katılan öğretmenlere oranla daha olumlu görüş bildirdiği görülmüştür.

II.ÖNERİLER

Araştırma verileri doğrultusunda yapılan öneriler araştırmacılara, uygulamaya, bilgilendirme ve eğitime yönelik olmak üzere üç grup halinde sunulmuştur.

A) Araştırmacılar İçin Öneriler

1. 16-20 yıl görevde kalan öğretmenler programın uygulanması konusunda 1-10 yıl arası görevde kalan öğretmenlere nazaran farklı görüşler belirtmiştir. Bundan

hareketle kıdem farklılığı bulunan öğretmenlerin programın uygulanması konusunda bakış açılarındaki farklılıkları ortaya çıkarabilecek araştırmalar yapılabilir.

2. Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış olan Sosyal Bilgiler Programı'nda uygulanan etkinlikler, bu araştırmada gerçekleştirilemeyen gözlem metoduyla derinlemesine araştırılabilir.

3. Velileri yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış programın içine dahil etmek ve programı kavramalarını sağlamak için yapılabilecek çalışmalar araştırılabilir.

B) Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Öğretmenler tarafından olumlu bulunan 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler programı, program geliştirme ekibi tarafından, tüm boyutları yönünden devamlı geliştirilmeli ve bu çalışmaların sürekliliği sağlanmalıdır.

2. Okullar imkanlar zorlanarak Sosyal Bilgiler ve internet erişiminin sağlandığı Bilgisayar laboratuvarına kavuşturulmakla kalmamalı ayrıca teknolojinin kullanımı konusunda ilk olarak da rehber görevindeki öğretmenler bilgilendirilmelidir. Böylece yeni müfredatın gerektirdiği görsel-işitsel materyallerle öğretim imkanı sağlanmış olacaktır.

3. Sosyal Bilgiler dersinin öğretimine ayrılan haftalık ders saati süresi artırılabilir.

4. Velilerle işbirliğini artırıcı, velilerin programı kavramalarını sağlayacak toplantılar düzenlenebilir, ayrıca bu toplantılar eğlenceli hale getirilerek katılımın artırılması sağlanabilir.

C) Bilgilendirme ve Eğitime Yönelik Öneriler

1. Öğretmenler için özellikle yeni programın oturması için geçecek olan süre içinde çalıştaylar düzenlenebilir.

2. Yeni programı kavratmaya ve yerleştirmeye yönelik düzenlenen hizmet içi eğitim seminerleri verimli hale getirilebilir.

3. Eğitim yöneticilerinin değişimi yönetme becerisi kazanmaları için seminerler düzenlenebilir.

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
Ek 1. Veri Toplamada Kullanılan Anket Örneği.....	74
Ek 2. Araştırma İzni Örneği.....	76
Ek 3. Okullarda Anketin Uygulanmasına Yönelik Yazı Örneği.....	77

2005-2006 YENİ SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI ETKİNLİK DEĞERLENDİRME ANKETİ

1.Cinsiyetiniz Kadın Erkek

2. Mesleki tecrübeniz 0-5 yıl 6-10 yıl 11-15 yıl 16-20 yıl 21+ yıl

3. Yeni müfredata yönelik bilgilendirme çalışmalarına kaç kez katıldığınız 1kez 2kez 3kez 4+kez

	tamamen katılmıyorum	katılmıyorum	çok az katılmıyorum	hiç katılmıyorum
1. Yeni Sosyal Bilgiler Programının çalışma sistemine uyum sağlayabildim				
2. Yeni Sosyal Bilgiler Programının çalışma sistemini tamamiyle reddediyorum				
3. Yeni Sosyal Bilgiler Programının çalışma sistemini zaman içinde kabul edeceğime inanıyorum				
4. Eski sistemin alışkanlıkları yeni sistemi uygulama konusunda beni olumsuz etkiliyor				
5. Yeni Sosyal Bilgiler Programı beni meslektaşlarımla işbirliği yapmaya teşvik ediyor				
6. Yeni Sosyal Bilgiler Programı beni okul yöneticileriyle işbirliği yapmaya teşvik ediyor				
7. Yeni Sosyal Bilgiler Programı beni velilerle işbirliği yapmaya teşvik ediyor				
8.Yeni Sosyal Bilgiler Programı beni araştırma yapmaya teşvik ediyor.				
9. Yeni Sosyal Bilgiler Programı proje üretmeye teşvik ediyor.				
10. Yeni programın temeli olan yapılandırmaçılığı biliyorum.				
11. Ders kitaplarının içindeki bilgiler öğrenilmesi gereken bilgilerdir.				
12. Etkinlik örnekleri yapıldığı zaman kazanım gerçekleşmektedir.				
13. MEB tarafından önerilen etkinlikler yeterlidir.				
14. MEB tarafından önerilen etkinliklerin yanında yenilerini de üretiyorum.				
15. Kazanımların gerçekleşmesinde ders anlatımı yeterli olmaktadır.				
16. Kazanımların gerçekleşmesi için öğrencilerin araştırma yapması gereklidir				
17. Kazanımların gerçekleşmesi için öğrencilerin proje üretmeleri gereklidir.				
18. Kazanımların gerçekleşmesi için öğrencilerin arkadaşlarıyla birlikte çalışması gereklidir				
19. Yeni programa göre öğrencilere süreç değerlendirme uyguluyorum.				
20. Yeni programa göre öğrencilerin ürün dosyalarının değerlendirmesini yapıyorum				
21.Sosyal Bilgiler etkinliklerinin uygulanabilmesi için ayrılan zaman yeterlidir.				
22.Sosyal Bilgiler dersi etkinliklerini uygulamak için gereken materyali bulmada zorlanıyorum.				
23.Sosyal Bilgiler etkinliklerini yaşanan çevreye uyarlamada zorlanıyorum.				
24. Sosyal Bilgiler etkinliklerinin evde yapılacak kısmında veliler öğrencilere yeterince destek olmuyor.				
25. Ekonomik yetersizlikler Sosyal Bilgiler etkinliklerinin tam olarak uygulanabilmesini olumsuz etkiliyor.				
26. Öğrenci seviyelerinin birbirine uygun olmaması Sosyal Bilgiler etkinliklerini uygularken sıkıntı yaratıyor.				
27. Okulun fiziki şartları Sosyal Bilgiler etkinliklerinin uygulanmasını zorlaştırıyor.				

uygulandıysaçarpı koyun				
	tamamen katılıyorum	katılıyorum	çok az katılıyorum	hiç katılmıyorum
1.Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış yeni ilköğretim müfredatında bulunan şu etkinlikler öğrencilerin <u>araştırma</u> yapmalarını sağlıyor.				
4.SINIF ETKİNLİK ADI				
1.a Arkadaşım (syf. 12)				
1.b Ailemi Tanıtıyorum (syf. 14)				
1.c Atatürk'ün Kim. Belğ. ve Kiş.Özl.(syf.17)				
1.d Performans Ödevi (syf. 35)				
5.SINIF ETKİNLİK ADI				
1.a Her Kültürden Bir Hediye (syf. 24)				
1.b Atatürk İlke ve İnkılapları (syf. 36)				
1.c Bölgemizin Kabartma Haritası (syf. 40)				
1.d Ekonomik Faaliyetler (syf. 60)				
2.Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış yeni ilköğretim müfredatında bulunan şu etkinlikler öğrencileri <u>proje üretmeye</u> teşvik ediyor				
4.SINIF ETKİNLİK ADI				
2.a Sınıf Tahliye Çantası Hazırlıyoruz (syf. 57)				
2.b Deprem Bilgi Posteri Hazırlıyoruz (syf. 58)				
2.c Performans Ödevi (syf.70)				
2.d İsrافی Önleme Kampanyası (syf. 72)				
5.SINIF ETKİNLİK ADI				
2.a Kulüp Kuruyoruz (syf. 4)				
2.b Haklarım (syf. 10)				
2.c Çevremizde Neler Var?(syf. 16)				
2.d Tarihi Mekanlar (syf. 19)				
3.Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış yeni ilköğretim müfredatında bulunan şu etkinlikler <u>isbirliğine</u> davalı <u>öğrenmevi</u> <u>gerçekleştirecek</u> niteliktedir.				
4.SINIF ETKİNLİK ADI				
3.a Sınıf Tahliye Çantası Hazırlıyoruz (syf. 57)				
3.b İsrافی Önleme Kampanyası (syf 72)				
3.c Grup Çalışması Yapıyoruz (syf. 104)				
3.d Sosyal Etkinlik Yapıyoruz (syf. 106)				

uygulandıysaçarpı koyun				
	tamamen katılıyorum	katılıyorum	çok az katılıyorum	hiç katılmıyorum
5.SINIF ETKİNLİK ADI				
3.a Panel (syf. 28)				
3.b Grup Çalışması (syf.47)				
3.c Grup Çalışması (syf 65)				
3.d RÖportaj Yapıyoruz (syf. 73)				
4.Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış yeni ilköğretim müfredatında bulunan şu etkinlikler <u>gündelik hayata uygun işlevsel</u> bilgi verecek niteliktedir				
4.SINIF ETKİNLİK ADI				
4.a Kendimi Tanıtıyorum (syf. 10)				
4.b Anılarda Kalanlar (syf. 24)				
4.c Deprem Tatbikatı Yapıyoruz (syf. 56)				
4.d Ürönlere Dikkat Ediyoruz (syf. 67)				
5.SINIF ETKİNLİK ADI				
4.a Hangi Gruplarda Yer Alıyoruz? (syf. 2)				
4.b Çocuk Olarak Haklarım (syf. 9)				
4.c Yaşadığımız Çevre (syf. 31)				
4.d Ekonomik Faaliyetler (syf. 60)				
5.Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış yeni ilköğretim müfredatında bulunan şu etkinlikler öğrencilere <u>yorumlama/varatıcılık</u> <u>gücü</u> kazandıracak niteliktedir.				
4.SINIF ETKİNLİK ADI				
5.a Aile Soy Ağacım (syf. 14)				
5.b Beni Yanlış Anladın (syf. 27)				
5.c Kroki Çiziyorum (syf. 43)				
5.d Pastanın Yolculupu (syf. 73)				
5.SINIF ETKİNLİK ADI				
5.a Resimler Ne Anlatıyor? (syf. 12)				
5.b Kültürüm Konuşuyor? (syf. 26)				
5.c Türkiye'm (syf. 42)				
5.d Al Gözüm Seyreyle (syf. 66)				

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

10/05/2006

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311-642/1994
Konu : Araştırma İzni

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

İlgi : 18.04.2006 tarih ve B.30.2.AKÜ.0.E1.00.00-510/742 sayılı yazınız
Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Tuğba KAMBER'in " 2005-2006 Yeni Öğretim Programında Sosyal Bilgiler Dersi Etkinliklerinin Uygulanabilirliğinin İncelenmesi" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketlerin, Uşak ilindeki 67 ilköğretim okulunda uygulama izin talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (3 sayfa- 35 sorudan oluşan) anketin belirtilen okullarda uygulanmasında Bakanlığımızca bir sakınca görülmemektedir.

Araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cumali DEMİRTAŞ
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

EKLER:

EK-1: Anket Örneği (1 adet- 3 sayfa)

EK-2: Okul Listesi (1 adet-1 sayfa)

EĞİTİME
%100
DESTEK

G.M.K. Bulvarı No: 109

Tel: (0312)2303644

06570 Maltepe/ANKARA

Faks:(0312)2316205

e-posta: earged@meb.gov.tr

T.C.
UŞAK VALİLİĞİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

05.06.06*09392

Sayı : B.08.4.MEM.4.64.00.09/019-
Konu : Anket İzni

ACELE VE GÜNLÜDÜR

.....MÜDÜRLÜĞÜNE

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Tuğba KAMBER'in "2005-2006 Yeni Öğretim Programında Sosyal Bilgiler Dersi Etkinliklerinin Uygulanabilirliğinin İncelenmesi" konulu anket çalışması Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 10/05/2006 tarih ve 1994 sayılı yazısı ve Onay fotokopisi ve tez çalışması ile ilgili formlar yazımız ekinde gönderilmiştir.

Söz konusu anket formlarını doldurarak 08/06/2006 tarihi mesai bitimine kadar Müdürlüğümüz İstatistik servisine elden teslim edilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

EKLER:

EK 1: 1 adet bakanlık izni

EK 2: Form (3 sayfa)

DAĞITIM:

67 ilköğretim okul müdürlüğüne

Kemalettin ÖZKAN
Milli Eğitim Müdür Vekili

Milli Eğitim Müdürlüğü
UŞAK

Tel : 02762233990 e-posta : istatistik64@meb.gov.tr
Faks : 02762233989 int.adres: <http://usak.meb.gov.tr>

KAYNAKÇA

- Acun, İ.(2004) “Web Tabanlı İşbirliğine Dayalı Öğrenim: Öğrenme İçin Sosyal Etkileşim”, AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt VI, S:2 Aralık, Afyon.
- Açıkgöz, K.Ü.(2003) Aktif Öğrenme, Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir.
- Akar, C.(2001) İlköğretim Sosyal Bilgiler Programın Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Akıl, Ü.G.(2005) Bürokrasi ve İlköğretimde Örgütsel Sağlık, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Alkan, C. (1984) Eğitim Teknolojisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Alkan,C. ve M.Kurt (2003) Özel Öğretim Yöntemleri-Disiplinlerin Öğretim Teknolojisi, Anı Yayıncılık, 2.Baskı, Ankara.
- Anıl, H.(1999) İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Arslan, M.(1999) “Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları ve Belli Başlı Özellikleri”, Milli Eğitim Dergisi, S: 144, Ekim-Kasım-Aralık
- Ascilite Web Sitesi, <http://www.ascilite.org.au/conferences/pertho4/mcsporrان.html>
- Ata, B.(2006) “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı”, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Balcı, A.(2001) Sosyal Bilimlerde Araştırma, Pegem A Yayıncılık, 3.Baskı, Ankara.
- Bilen, M (1993). Plandan Uygulamaya Öğretim (3.Baskı), Takav Yayınları, Ankara.
- Büyükkaragöz,S. ve Çivi, C. (1997) Genel Öğretim Metotları ,Öz Eğitim Yayınları, Konya.
- Çiçek, A.İ (2005), Kastamonu Milli Eğitim Müdürlüğü.
- Çilenti,K.(1991) Eğitim Teknolojisi ve Öğretim, 4.Baskı, Ankara.
- _____, (1999) “İlköğretim Seviyesinde Fen Eğitimini Geliştirmede Eğitim Teknolojisinin Yeri”, V. Bilim Kongresi Bilim Adamı Yetiştirme Grubu Tebliğleri, s.173.
- Demirel, Ö.(1992) “ Türkiye’de Program Geliştirme Uygulamaları” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi S: 7, Ankara.

_____,(2004) Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, 6.Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Denizli Milli Eğitim Web Sitesi, <http://www.denizli.meb.gov.tr/mlokurs/-private/ome/03/program.htm#ÖĞRENCİMERKEZLİEĞİTİMPROGRAMI>

Derelioğlu, Y.(2005) “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Dersinde Akıl Haritasının Kullanımı” Eğitimde İyi Örnekler Konferansı, 15-16 Ocak İstanbul. url: www.erg.sabanciuniv.edu

Doğan, H.(1975) “Program Geliştirmede Sistem Yaklaşımı”, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C: 7, S: 14 Ankara.

Erbil, O.(2004) ÖME Uygulama Modeli, İzmir İktisat Kongresi Eğitimde Uygulamalar Bölümü Tebliği, İzmir

Erdem,E.(2001) Program Geliştirmede Yapılandırıcılık Yaklaşımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara.

Erden, M.(1998) Sosyal Bilgiler Öğretimi, Alkım Yayınları, Ankara.

Erim, A.Ç.(2004) Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Teftişlerine İlişkin Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Fidan, N.; M. Erden (ty) Eğitim Bilimine Giriş, Repa Eğitim Yayınları:1 Ankara.

Gömlüksiz, M.(1996) “Sınıf Ortamına İlişkin Demokratik Tutum Ölçeği”, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Adana.

Gözütok, F.D (2003) “Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları”, Milli Eğitim Dergisi, S: 160 Güz.

_____,(1994) “İlkokul 1.,2.,3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi İhtiyaç Belirleme Araştırması” Ankara.

Günden, S.(1995) “Sosyal Bilgiler Öğretimine Genel Bir Bakış”, İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları, TED Yayınları, Ankara.

Işık, Y(2001). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Sınıf Ortamında Öğretilmesinde Karşılaşılan Güçlüklerle İlgili Uzman, Müfettiş Ve Öğretmen Görüşleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

İlin, M. ve E.Segal (1991) İnsan Nasıl İnsan Oldu, çev: A.Zekeriya, Say Yayınları, İstanbul.

Kabapınar, Y.(2006) “Yeni Öğrenme Anlayışının Işığında Sosyal Bilgiler Ders Kitapları”, Hayat Bilgiler ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Karagöz, S.(1965) Program Geliştirmede Rehberlik, Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu Yayınları, Ankara.

Karasar,N.(2004) Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayıncılık, 13.Baskı s.144, Ankara.

Kısakürek,M.A.(1989) Sosyal Bilgiler Öğretimi, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

Küçükahmet, L.(1999) Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Alkım Yayınevi, 10.Baskı, İstanbul.

MEB (1997) Program Hazırlama ve Geliştirme Kılavuzu, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayını No:1, Ankara.

_____,(1998) Müfredat Laboratuar Okulları Modeli (Yayınlanmamış Rapor) Ankara.

_____,(2005) 1-5 Sınıflar Müfredat Programı Tanıtım El Kitabı, Ankara.

Moffat, M. P. (1957). Sosyal Bilgiler Öğretimi Çev.: N. Oran, İstanbul Basımevi.

Odabaşı, F. A.N. Çoklar, M. Kıyıcı, E. P. Akdoğan (2005) “ İlköğretim I.Kademede Web Üzerinden Ders İşlenebilirliği” TOJET October ISSN: 1303-6521 Article 21.

ÖBBS (2002), EARGED,Durum Belirleme Raporu, 2003.

Özalp, R.; A.Ataınal (1977) Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Özden, Y.(2003)Öğrenme ve Öğretme, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

_____,(1998) Eğitimde Dönüşüm: Yeni Değer ve Oluşumlar, PEGEM Özel Eğitim ve Hizmetleri, Ankara.

Öztürk,C.(2006) “Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış”, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Ragıp, C. (1990) İlkokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Derslerinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Rumevlekliloğlu, Ş.(2003) İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programının Amaç, İçerik, Öğretim Etkinlikleri ve Değerlendirme Boyutları Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.

Saban,A. (2000) Öğrenme Öğrenme Süreci: Yeni Teori ve Yaklaşımlar, Nobel Yayıncılık, Ankara.

Safran, M.(2004)“İlköğretim Programlarında Yeni Yaklaşımlar SOSYAL BİLGİLER”
Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Yıl 5, S: 54-55 Ağustos- Eylül
.url: <http://yayim.meb.gov.tr>

Sığan, C. (1997). İlkokulda Sosyal Bilgiler Dersinin Etkinliğini Azaltan Faktörlerin
Araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Sönmez, V. (1991) Eğitim Felsefesi, Adım Yayıncılık, Ankara.

_____,(1998) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmen El Kitabı, Anı Yayıncılık,
Ankara.

Tan,Ş.(2005) Öğretimi Planlama ve Değerlendirme, Pegem A Yayıncılık, 7.Baskı,
Ankara.

TED (1987) Ortaöğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimi ve Sorunları, Türk
Eğitim Derneği Yayınları.

Titiz, T. (1996) Ezbere Hayır, İnkılap Yayınları, İstanbul.

TTKB (2004) İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5.sınıflar) Öğretim Programı, Ankara.
<http://ttkb.meb.gov.tr> kaynağındaki sosyal bilgiler_4_5_15082005.rar

Turgut, F.(1992) Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları, 9.Baskı, Ankara.

TÜBA (Türkiye Bilimler Akademisi) web sitesi,
http://www.tuba.gov.tr/files_tr/haberler/mufredat.doc

Varış, F. (1996) Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler, 6. Baskı, Alkım
Yayınları, Ankara.

_____,(1994) Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler, Alkım Yayıncılık,
Ankara.

Yanpar, T.(2006) “Etkili ve Anlamlı Öğrenme İçin Kuramsal Yaklaşımlar ve
Yapılandırıcılık”, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem A Yayıncılık,
Ankara.

Yapıcı, M. (2005) “Milli Eğitim Bakanlığı Ve Yeniden Yapılanma”, Cumhuriyet Bilim
Teknik Dergisi, Yıl: 19, Sayı:970, s.: 20.

Yeni İlkokul Müfredat Programı.(1937) Kültür Bakanlığı Dergisi, S:20-1, Son Kanun.

Yurdakul,B.(2004) Yapılandırıcı Öğrenme Yaklaşımının Öğrenenlerin Problem
Çözme Becerilerine, Biliş ötesi Farkındalık ve Derse Yönelik Tutum Düzeylerine Etkisi
ile Öğrenme Sürecine Katkıları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi
SBE, Ankara.

Yüksel, S. (2003) "Türkiye'de Program Geliştirme Çalışmaları ve Sorunları", Milli Eğitim Dergisi S: 159 Yaz.